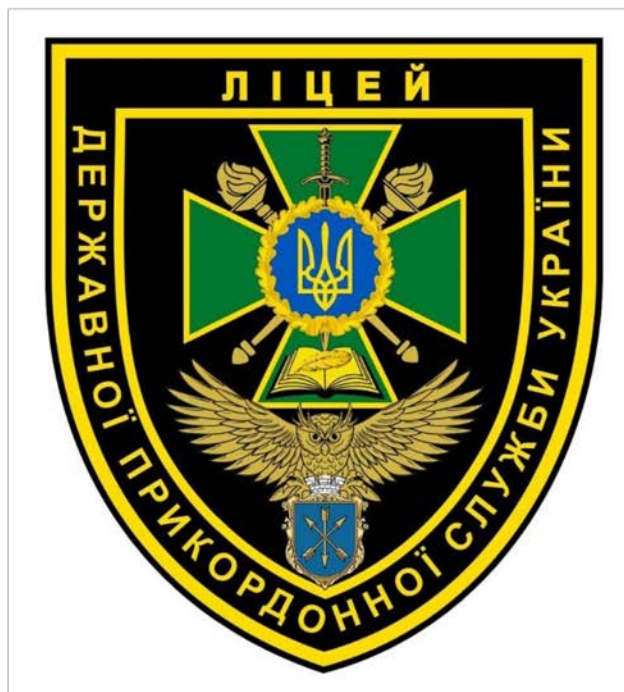

ОЛЕКСАНДР ЛИТВИН

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК
ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОВЕДЕННЯ
СТРОЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ
З ЛІЦЕЇСТАМИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ
КУРСУ ЗА ВИБОРОМ
«ПОЧАТКОВА ВІЙСЬКОВА
ПІДГОТОВКА»**

*РОЗРАХОВАНИЙ НА МЕТОДИСТІВ, ВЧИТЕЛІВ «ЗАХИСТ УКРАЇНИ»
ТА ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ, ОФІЦЕРІВ-ВИХОВАТЕЛІВ ТА
ВИХОВАТЕЛІВ НАВЧАЛЬНИХ ВЗВОДІВ, КЕРІВНИКІВ ГУРТКІВ
ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОГО СПРЯМУВАННЯ*

2023 р.

«Організації і проведення стрйової підготовки з ліцеїстами під час вивчення курсу за вибором «Початкова військова підготовка»»: Навчально-методичний посібник. – Хмельницький: ДЛПВФП ДПСУ, 2023. – 107 с.

Автор: Олександр ЛИТВИН - вчитель курсу за вибором «Початкова військова підготовка», (методист навчального відділу) Державного ліцею-інтернату з посиленою військово-фізичною підготовкою «Кадетський корпус» імені І.Г.Харитоненка Державної прикордонної служби України, спеціаліст вищої категорії, підполковник запасу.

Стрйова підготовка є одним із важливих напрямів навчання і виховання ліцеїстів. Як тема розділу входить до навчальної програми курсу за вибором «Початкова військово підготовка». Удосконалення стрйових прийомів проводиться на заняттях з усіх розділів програми курсу, під час шикування, у пересуваннях строєм, а також під час проведення оборонно-спортивних, військово-патріотичних заходів.

У методичних рекомендаціях пропонується загальна методика проведення занять зі стрйової підготовки: подано алгоритм виконання стрйових прийомів, послідовність їх вивчення, сама структура заняття, порядок оцінювання, картки для оцінювання.

Рекомендації підкріплені прикладами послідовності навчання стрйових прийомів: пропонуються можливі дії керівника заняття і його помічників, а також ліцеїстів. Пояснення супроводжується фото з зображеннями виконання конкретних елементів.

Рекомендовано для методистів, вчителів «Захист України» та фізичної культури, офіцерів-вихователів та вихователів навчальних взводів, керівників гуртків військово-патріотичного спрямування.

Рецензенти:

Ігор ПОЧЕКАЛІН – кандидат педагогічних наук, доцент, заступник начальника Ліцею з навчальної роботи, полковник, учасник Антитерористичної операції та Операції Об'єднаних Сил.

Олександр СТАДНІЧЕНКО – заступник начальника Ліцею з методичної роботи, полковник.

Микола ЛЯПА– кандидат технічних наук, доцент, завідувач кафедри військової підготовки Сумського державного університету, полковник запасу.

Схвалено науково-методичною радою Державного ліцею-інтернату з посиленою військово-фізичною підготовкою «Кадетський корпус» імені І.Г.Харитоненка Протокол № 2 від 30.11.2023 р., для використання в освітньому процесі.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	11
1.1 РОЛЬ, ЗАВДАННЯ І ЗНАЧЕННЯ СТРОЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ В ЗАГАЛЬНІЙ СИСТЕМІ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ	11
1.2 ЗМІСТ СТРОЙОВОГО НАВЧАННЯ І МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ ЗІ СТРОЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ	13
1.3. ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ СТРОЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ	18
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ОДИНОЧНОГО СТРОЙОВОГО НАВЧАННЯ ЛІЦЕЇСТА БЕЗ ЗБРОЇ	222
2.1 СТРОЙОВЕ ПОЛОЖЕННЯ	222
2.2 ПОВОРОТИ НА МІСЦІ.....	34
2.3 РУХ СТРОЙОВИМ КРОКОМ	41
2.4 ПОВОРОТИ В РУСІ.....	55
2.5 ВИКОНАННЯ ВІЙСЬКОВОГО ВІТАННЯ НА МІСЦІ І ПІД ЧАС РУХУ.....	65
2.6 ПІДХІД ДО НАЧАЛЬНИКА І ВІДХІД ВІД НЬОГО	80
2.7 ВИХІД ІЗ СТРОЮ І ПОВЕРНЕННЯ В СТРІЙ	89
РОЗДІЛ 3. КАРТКИ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗНАНЬ ЛІЦЕЇСТІВ (УЧНІВ) З ТЕМИ «СТРОЙОВА ПІДГОТОВКА»	96

ВСТУП

Стройова підготовка як тема розділу входить до програми курсу за вибором «Початкова військово підготовка», який є складовою частиною загальновійськової підготовки молоді України до національного спротиву та вивчається на підставі «Стандарту спеціалізованої освіти військового спрямування для військових (військово-морських, військово-спортивних) ліцеїв, ліцеїв із посиленою військово-фізичною підготовкою» затвердженого наказом Міністерства оборони України № 188 від 02 червня 2021 року для забезпечення допрофільної підготовки на рівні базової середньої освіти та проводиться за затвердженою МОН України програмою.

Навчальною програмою курсу за вибором «Початкова військово підготовка» для закладів спеціалізованої загальної середньої освіти військового спрямування (8-9 класи) (автор ЛИТВИН Олександр, гриф ДНУ "Інститут модернізації змісту освіти" № 21/10-510 від 13.07.2023) щодо вивчення Стройової підготовки передбачено

РОЗДІЛ II. ОСНОВИ ЗАГАЛЬНОВІЙСЬКОВОЇ ПІДГОТОВКИ

№ заняття	ТЕМИ ЗАНЯТТЯ	Орієнтовна загальна к-сть годин	I курс (8 клас) 2 година	II курс (9 клас) 2 годин
	Стройова підготовка	28	14	14
4.1	Загальні положення Стройового статуту. Обов'язки військовослужбовців перед шиккуванням і в строю. Порядок оцінювання стройової підготовки.	4	2	2
4.2	Стройове положення. Повороти на місці. Виконання військового вітання на місці.	4	2	2
4.3	Рух стройовим кроком. Повороти під час руху. Виконання військового вітання під час руху.	4	2	2
4.4	Вихід зі строю і повернення в стрій. Підхід до начальника, доповідь та відхід від нього.	4	2	2
4.5	Строї відділення, взводу. Розгорнутий та похідний стрій. Виконання військового вітання у строю на місці та під час руху.	4	2	2

4.6	Злагодження підрозділів. Пройходження урочистим маршем та з піснею у складі підрозділу.	4	2	2
4.6	Оцінювання одиночної стрйової підготовки.	4	2	2

Особливості подання матеріалу

Стройова підготовка є одним з важливих напрямів навчання і виховання ліцеїстів. Вона вирішує такі завдання: дисциплінує ліцеїстів, загартовує їх фізично, виробляє гарну поставу, формує уміння правильно і швидко виконувати команди. Навички із виконання стрйових прийомів вдосконалюються під час занять із тактичної і вогневої, прикладної фізичної та інших підготовок.

Стройова підготовка ліцеїстів здійснюється на планових заняттях, а також під час шикунань і пересувань протягом усього вивчення предмета та у повсякденній діяльності і під час стрйових тренувань. Заняття зі стрйової підготовки починається з перевірки зовнішнього вигляду, виконання Державного Гімну України, роз'яснення відповідних статей Стройового статуту Збройних Сил України, потім показуються стрйові прийоми, що відпрацьовуються, далі проводиться тренування. Усі заняття проводяться, як правило, на обладнаному стрйовому майданчику навчального закладу з дотриманням такої методичної послідовності: тренування та перевірка прийомів, що вивчалися на попередніх заняттях; показ із коротким поясненням нового стрйового прийому та розучування цього прийому (якщо прийом складний, він вивчається за елементами або за допомогою підготовчих вправ, потім у цілому; якщо прийом не складний, розучувати його спочатку в повільному темпі, а потім доводиться у процесі навчання до встановленого темпу); тренування до зразкового виконання розученого прийому з використанням індивідуального і попарного способів навчання; організація змагання на краще виконання прийому та проведення розбору занять.

Під час проходження навчально-польових занять (зборів) стрйова підготовка ліцеїстів у складі навчальних підрозділів удосконалюється у ході занять з тактичної та вогневої підготовки.

Перевірка рівня знань ліцеїстів здійснюється у ході засвоєння навчального матеріалу. Вміння виконувати стрйові прийоми та діяти у складі навчального відділення оцінюється протягом курсу навчання.

Зміст навчального матеріалу та державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки ліцеїстів

I-й курс (8 клас), група юнаків

ТЕМА Стрйова підготовка (14 годин)	
Заняття 1. Обов'язки військовослужбовців перед шиккуванням і в стрйю. Порядок оцінювання стрйової підготовки.	Знають загальні положення Стрйового статуту, Знають та виконують обов'язки військовослужбовців перед шиккуванням і в стрйю.
Заняття 2. Стрйове положення. Повороти на місці. Виконання військового вітання на місці.	Знають що таке стрйове положення Знають та виконують стрйове положення, повороти на місці та військове вітання на місці.
Заняття 3. Рух стрйовим кроком. Повороти під час руху. Виконання військового вітання під час руху.	Знають що таке стрйовий крок Знають та виконують рух стрйовим кроком, повороти під час руху, військове вітання під час руху
Заняття 4. Вихід зі стрйю і повернення в стрій. Підхід до начальника, доповідь та відхід від нього.	Знають порядок виходу зі стрйю і повернення в стрій Знають та виконують вихід зі стрйю і повернення в стрій. Підхід до начальника, доповідь та відхід від нього.
Заняття 5. Стрй відділення, взводу. Розгорнутий та похідний стрій. Виконання військового вітання у стрйю на місці та під час руху.	Знають визначення що таке стрй відділення, взводу, розгорнутий та похідний стрій Знають та виконують військове вітання у стрйю на місці та під час руху
Заняття 6. Злагодження підрозділів. Проходження урочистим маршем та з піснею у складі підрозділу.	Знають порядок шиккування та проходження урочистим маршем у складі підрозділу

	Знають та виконують проходження урочистим маршем та з піснею у складі підрозділу
--	---

II-й курс (9 клас), група юнаків

ТЕМА Стройова підготовка (14 годин)	
Заняття 1. Обов'язки військовослужбовців перед шиккуванням і в строю. Порядок оцінювання стройової підготовки.	Знають загальні положення Стройового статуту, Знають та виконують обов'язки військовослужбовців перед шиккуванням і в строю.
Заняття 2. Стройове положення. Повороти на місці. Виконання військового вітання на місці.	Знають що таке стройове положення Знають та виконують стройове положення, повороти на місці та військове вітання на місці.
Заняття 3. Рух стройовим кроком. Повороти під час руху. Виконання військового вітання під час руху.	Знають що таке стройовий крок Знають та виконують рух стройовим кроком, повороти під час руху, військове вітання під час руху
Заняття 4. Вихід зі строю і повернення в стрій. Підхід до начальника, доповідь та відхід від нього.	Знають порядок виходу зі строю і повернення в стрій Знають та виконують вихід зі строю і повернення в стрій. Підхід до начальника, доповідь та відхід від нього.
Заняття 5. Строї відділення, взводу. Розгорнутий та похідний стрій. Виконання військового вітання у строю на місці та під час руху.	Знають визначення що таке строї відділення, взводу, розгорнутий та похідний стрій Знають та виконують військове вітання у строю на місці та під час руху
Заняття 6. Злагодження підрозділів. Проходження урочистим маршем та з піснею у складі підрозділу.	Знають порядок шиккування та проходження урочистим маршем у складі підрозділу Знають та виконують проходження урочистим маршем та з піснею у складі підрозділу
Заняття 7. Оцінювання одиночної стройової підготовки.	Знають порядок оцінювання одиночної стройової підготовки Знають та виконують оцінювання одиночної стройової підготовки

Заняття зі стрийової підготовки – один з важливих видів навчання і виховання юнаків, які удосконалюють вміння володіти своїм тілом, сприяють загартуванню волі, розвивають уважність, спостережливість, наполегливість, колективізм. Уже саме перебування в строю привчає до порядку, зібраності, дисципліни. Стрийова підготовка дозволяє оволодіти навичками організації та управління, в першу чергу, тим юнакам, які призначені командирами навчальних відділень і взводів. Стрій був і залишається основою підготовки до спільних дій. Він, як ні один із видів навчання, виховує швидке, точне та одностайне виконання волі командира (начальника). Стрийова підготовка базується на розумінні необхідності чітких, швидких і вправних дій при виконанні прийомів у складі відділення, взводу. Дисциплінуючи, стрийова підготовка (стрийовий вишкіл) допомагає оволодівати різними прийомами і діями, набувати навичок, необхідних на заняттях з тактичної, вогневої, спеціальної підготовки тощо. Удосконалення стрийових прийомів проводиться на заняттях з усіх розділів програми «Захист Вітчизни» на шикуванні, пересуванні строєм, а також під час проведення оборонно-спортивних, військово-патріотичних заходів.

Плануючи заняття зі стрийової підготовки, керівник повинен керуватися вимогами навчальної програми, положенням Стрийового статуту Збройних сил України, цією методикою а також зважати на те, що ліцеїсти не мають належних навичок зі стрийової підготовки або виконують стрийові прийоми з серйозними помилками. Необхідно більше часу відводити на вивчення більш складних прийомів під час руху, військового вітання, підходу до начальника та відходу від нього. При цьому варто розробляти картки-завдання для самостійного вивчення прийомів, забезпечити вихованців інформаційними матеріалами, наочними посібниками.

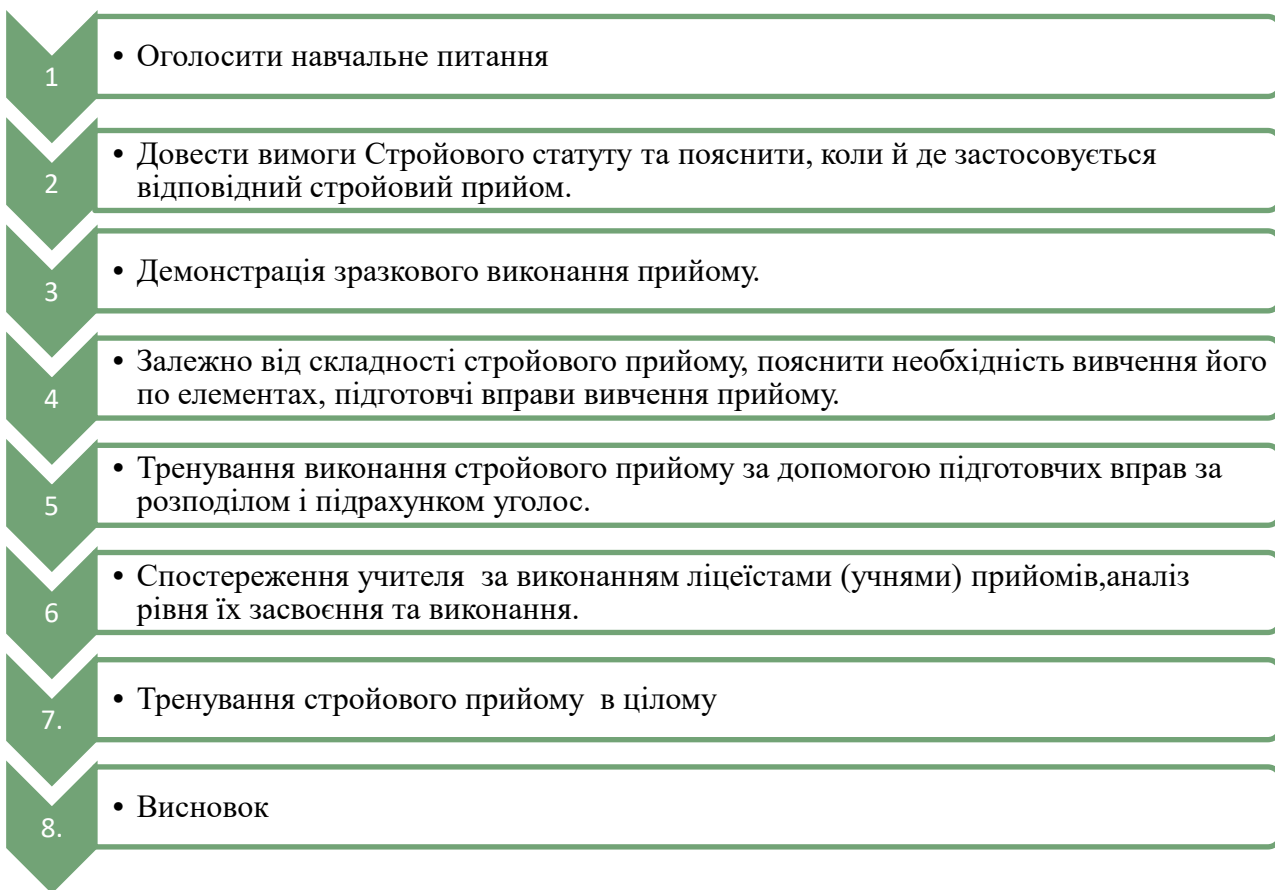
Розбиваючи ліцеїстів на групи для практичного відпрацювання прийомів стрийової підготовки, необхідно зважати на те, щоб у ній були ті , які відмінно чи добре їх виконують, а також такі, які потребують допомоги.

Сильніші ліцеїсти можуть керувати виконанням вправ, вести контроль без допомоги керівника заняття.

Важливо пам'ятати, що заняття зі стрйової підготовки треба проводити через рівні проміжки часу, щоб не втрачалися навики, набуті на попередніх заняттях. На початку кожного заняття з курсу доцільно виконувати певні стрйові прийоми або підготовчі вправи зі стрйової підготовки.

Існую класичний алгоритм вивчення стрйового прийому:

Високого рівня стрйової підготовки учитель досягає:

Цілеспрямованим і правильним плануванням стрйової підготовки, чіткою організацією і методично правильним проведенням всіх занять.

Свідомим вивченням і наступним вдосконаленням прийомів і дій кожним учнем у відповідності до вимог Стрйового Статуту.

Удосконаленням навиків стрйового вишколу на всіх заняттях, під час шикунвань і та при проведенні змагань, ігор, конкурсів тощо

Проведенням інструктажів з ліцеїстами-командирами відділень і взводів напередодні занять.

Самостійним тренуванням (відпрацюванням) ліцеїстами стройових прийомів і дій.

Постійним контролем за виконанням ліцеїстами положень Стройового статуту Збройних Сил України.

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1 РОЛЬ, ЗАВДАННЯ І ЗНАЧЕННЯ СТРОЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ В ЗАГАЛЬНІЙ СИСТЕМІ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ

Стройова підготовка є однією з основних дисциплін військового навчання і виховання. Неможливо уявити собі повсякденну службу військ без строю. Він органічно входить у всі її елементи і є найважливішою формою організації спільних дій майбутніх військових, підрозділів і частин. Стрій виховує у ліцеїстів швидке, точне, та одночасне виконання наказу командира. Саме стрій додає військовій службі особливої чіткості і стрункості. При цьому слід врахувати пряму залежність, яка існує між строєм з одного боку, порядком і організованістю в підрозділах і частинах з іншого. Численні випадки з життя військ свідчать про те, що в підрозділах і частинах, де стройовій підготовці приділяється увага, підтримується статутний порядок, високий рівень бойової готовності.

Велике значення мають стрій і стройове навчання у військовому вихованні ліцеїстів, і у вихованні в них високих морально-бойових якостей. Стройові прийоми суттєво впливають на формування у ліцеїстів таких якостей, як відчуття особистої відповідальності за точне виконання команд, виробляє у майбутніх воїнів акуратність, підтягнутість, стройову виправку, витривалість і красу рухів.

Висока ціна часу в умовах ведення сучасних бойових дій вимагає від командирів миттєвої реакції на зміни обстановки і такої ж розпорядливості. Відомо, що зі всіх видів зброї головну роль у майбутній війні відіграватиме г зброя масового враження. Для його успішного застосування необхідні чіткі, високоорганізовані зусилля великих колективів. Щонайменша помилка у виконанні команд (розпоряджень, сигналів), невчасне виконання команди, запізнїла реакція на сигнал можуть призвести до невчасного виконання

завдання. Стройова підготовка значно впливає на забезпечення злагодженості, на вироблення в майбутніх воїнів уважності до команд, сигналів і миттєвої реакції на них. Сам факт знаходження в строю примушує його бути уважним, діяти в суворій відповідності до дій, що стоять поруч, по єдиній команді або сигналу командира. А систематичні заняття стройовою підготовкою виробляють у підлітка постійну зібраність, швидкість реакції, уміння погоджувати свої особисті дії з діями всього колективу.

Значно зросло значення стройової підготовки в сучасному бою. Бойові дії в умовах застосування засобів масового ураження будуть характеризуватися високою динамічністю, різкими змінами обстановки, глибиною розвитку, що вимагатиме від військ уміння здійснювати стрімко марші, швидко розгортатися з похідних в передбойові, бойові порядки, і навпаки. Щонайменше зволікання в перешикуванні, втрата темпу руху може призвести до зайвих втрат і навіть непоправних наслідків. Ці обставини і визначають важливість таких розділів стройової підготовки, як навчання ліцеїстів (учнів), підрозділів і частин діям на полі бою.

Стройова підготовка пов'язана не тільки з тактичною підготовкою, але і з вогневою та фізичною підготовками, вивченням Статутів ЗСУ й іншими розділами програми «Захист Вітчизни».

Тому прийоми і дії, вивчені на заняттях зі стройової підготовки, необхідно поєднувати з вивченням розділів: «Тактична підготовка», «Вогнева підготовка», «прикладна фізична підготовка»

У процесі стройового навчання в певній мірі здійснюється і естетичне виховання ліцеїстів (учнів). На заняттях з стройової підготовки вони вчаться виконувати стройові прийоми і дії не тільки правильно, але і красиво, набувають звички охайного зовнішнього вигляду носіння військової (спеціальної) форми одягу.

Зі строєм тісно пов'язані військова музика і стройова пісня. Вони сприяють вихованню у ліцеїстів відчуття гордості за приналежність до наших

славних Збройних Сил, бадьорості і енергії, доставляють задоволення від особистої причетності до мистецтва.

Практичний досвід навчання і виховання ліцеїстів показує, що високі результати в стрійовому навчанні можуть бути досягнуті за умов:

- методично правильного планування стрійової підготовки, чіткою організації і високоякісного проведення всіх занять;
- регулярного проведення інструкторсько-методичних і планових занять зі всіма категоріями ліцеїстів;
- вдосконалення навиків стрійового навчання на всіх заняттях при повсякденних шикуванні і пересуванні.

Важливе значення для досягнення високих показників у стрійовому навчанні має особиста стрійова підготовка учителя, його особистий приклад у виконанні основного принципу при проведенні заняття зі "стрійової підготовки, - «РОБИ ,ЯК Я», у поєднанні з методичною підготовкою це найбільш ефективний шлях для досягнення стрійової майстерності ліцеїстів (учнів).

1.2 ЗМІСТ СТРІЙОВОГО НАВЧАННЯ І МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ ЗІ СТРІЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Стрійове навчання має мету — дати ліцеїстам знання положень Стрійового статуту, сформувати в них навик виконання стрійових прийомів і дій.

Воно включає:

- одиночне стрійове навчання без зброї та зі зброєю;
- вивчення стрійів і порядку дії в них.
- стрійове злагодження відділення (взводу, класу) в пішому порядку.

Одиночне стрійове навчання охоплює вивчення загальних положень статуту; відпрацювання стрійових прийомів і руху без зброї та зі зброєю;

вироблення навиків виконання військового вітання; навчання діям при виході зі строю та повернення в стрій, при підході до начальника і відході від нього, а також дії при пересуванні на полі бою.

Вивчення загальних положень Стройового статуту проводиться на першому занятті, яке повинне включати ознайомлення зі строями підрозділів, способами управління ними, а також вивчення обов'язків командира і солдата перед шикуванням і в строю.

Відпрацювання стройових прийомів і руху без зброї та зі зброєю, дій при відданні військового вітання, при виході зі строю і поверненні в стрій, при підході до командира(начальника) і відході від нього слід проводити в такій послідовності:

а) одиночне навчання без зброї:

- стройове положення; повороти на місці; рух стройовим кроком; повороти в русі; виконання військового вітання на місці; виконання військового вітання в русі; підхід до командира(начальника) і відхід від нього; вихід зі строю і повернення у стрій.

б) одиночне навчання зі зброєю:

- стройове положення; послаблення (підтягнення) ремня автомата; стройові прийоми «покласти зброю», «до зброї»; стройовий прийом «автомат на груди» з положення «на ремінь»; стройовий прийом «на ремінь» з положення «на груди»; стройові прийоми «зброя за спину» з положення «на ремінь» і зброю на ремінь з положення «за спину»; стройові прийоми «лягай (до бою)», «встати»; перебігання; переповзання; виконання військового вітання зі строю, підхід до начальника і відхід від нього.

Вивчення строїв і порядку дій у них повинно мати мету:

- вивчення строїв підрозділів; команди, що подаються для шикувань і перешикувань підрозділів на місці і в русі і порядок дії підрозділів по цих командах;

- уміти виконувати обов'язки командира і ліцеїста (учня) перед шикуванням і в строю, чітко діяти при виконанні стройових прийомів у складі підрозділу;

- безперервно удосконалювати одиночну стройову підготовку.

Стройове злагодження - процес вироблення узгоджених дій ліцеїстів, підрозділів і частин в розгорнутих і похідних строях як при діях пішим порядком, так і при діях на машинах. Воно проводиться з метою досягнення чіткого і одноманітного виконання стройових прийомів у складі підрозділу, вироблення умілих дій підрозділів як в пішому порядку, так і на машинах. Стройове злагодження підрозділів повинно проводитися не тільки на стройових заняттях, але також при всіх шикуваннях і пересуваннях. Вивчення і відпрацювання стройових прийомів і руху без зброї та зі зброєю, дій при відданні військового вітання, при виході зі строю і поверненні в стрій, при підході до командира(начальника) і відході від нього необхідно проводити на спеціально облаштованому стройовому майданчику.

Розмітка стройового майданчика дозволяє виробити у ліцеїстів(учнів) навички в точному виконанні поворотів на місці і в русі, в дотриманні ширини кроку, темпу руху, інтервалів і дистанцій при відданні військового вітання на місці і в русі, при підході до командирів(начальника) і відході від нього.

Для проведення занять заступник командира взводу (командир відділення) шикує відділення (взвод) на стройовому майданчику в розгорнутий стрій, а при підході керівника на 20-25 кроків командує: «ВІДДІЛЕННЯ (ВЗВОД), СТРУНКО. РІВНЯННЯ ПРАВОРУЧ (ЛІВОРУЧ, НА СЕРЕДИНУ);

прикладася руку до головного убору, повертається у бік керівника, стройовим кроком підходить до нього. За два-три кроки до керівника помічник зупиняється і рапортує: «ТОВАРИШУ (УЧИТЕЛЮ)! ВІДДІЛЕННЯ (ВЗВОД) У КІЛЬКОСТІ ДВАДЦЯТИ ЧОЛОВІК ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ ЗІ

СТРОЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ ВИШИКУВАНИЙ. ЗА СПИСКОМ ДВАДЦЯТЬ ДВА. ВІДСУТНІХ ДВОЄ – (ПРИЧИНИ ВІДСУТНОСТІ).

ЗАСТУПНИК КОМАНДИРА ВІДДІЛЕННЯ (ВЗВОДУ) (КОМАНДИР ВІДДІЛЕННЯ) СЕРЖАНТ ПЕТРЕНКО».

Після доповіді помічника керівника команди для виконання військового вітання керівник також прикладає руку до головного убору і переходить на стройовий крок.

Доповівши, помічник керівника, не опускаючи руки від головного убору, робить лівою (правою) ногою крок убік з одночасним поворотом направо (наліво) і, пропустивши керівника вперед, слідує за ним в одному - двох кроках позаду із зовнішнього боку. Приймавши доповідь, керівник вітається з особовим складом: «ЗДРАСТУЙТЕ, ТОВАРИШІ ЛІЦЕЇСТИ (УЧНІ)!», після відповіді на вітання опускає руку від головного убору і для перевірки зовнішнього вигляду ліцеїстів(учнів) командує: «ПЕРША ШЕРЕНГА, ДВА КРОКИ ВПЕРЕД КРОКОМ – РУШ», потім «ВІЛЬНО». Для огляду ліцеїстів(учнів) керівник стройовим кроком підходить до правого флангового першої шеренги і, рухаючись вправо, паралельно проходить, приставляючи з кожним кроком ліву ногу до правої, оглядає ліцеїстів(учнів), робить зауваження. Помічник супроводжує керівника і записує його зауваження.

Після огляду ліцеїстів(учнів) помічник стає на правому фланзі, керівник стройовим кроком виходить перед серединою строю командує: «ВІДДІЛЕННЯ (ВЗВОД)-СТРУНКО». «ПЕРША ШЕРЕНГА – КРУ-ГОМ. ДВА КРОКИ ВПЕРЕД, КРОКОМ - РУШ. КРУ-ГОМ», «ВІЛЬНО», «ЗАПРАВИТИСЯ». По цій команді ліцеїсти(учні) усувають недоліки. Після цього керівник командує: «ВІДДІЛЕННЯ (ВЗВОД) – СТРУНКО», оголошує тему заняття та навчальні питання. Після оголошення теми керівник називає стройовий елемент, що вивчається і його призначення, розповідає про порядок його виконання, а далі показує сам.

Показ керівника повинен бути зразковим і проводитися в такій послідовності:

- показати стройовий прийом у цілому;
- показати стройовий прийом у повільному темпі з коротким поясненням порядку його виконання;
- показати стройовий прийом по елементах (частинах).

Показувати виконання стройового прийому слід перед строем.

Для показу деяких прийомів і дій, перешикування, виконання військового вітання на місці і в русі, підходу до начальника і відходу від нього, перешикування з одношеренгового в двухшеренговий та інших прийомів керівник може використовувати своїх помічників.

Після показу стройового прийому (елементу) або дії керівник приступає до тренування. При цьому всі ліцеїсти (учні) виконують стройовий прийом (елемент) за єдиною командою керівника.

За необхідності для здійснення контролю за діями ліцеїстів (учнів) керівник викликає зі строю своїх помічників, які рухаються вздовж строю від одного ліцеїста(учня) до іншого, роблять їм зауваження, а керівник по чергово зосереджує увагу на окремих ліцеїстах(учнях) і також робить зауваження в інтервалах між подачею команд. Коли стройові прийоми (елементи) вивчені, керівник повертає в стрій помічників і все відділення (взвод) відпрацьовує стройовий елемент за єдиною командою керівника.

Якщо на заняттях відпрацьовується рух стройовим кроком, повороти в русі, виконання військового вітання в русі, то в цьому випадку керівник розташовується всередині стройового майданчика, а ліцеїсти (учні) шикуються по лініях стройового майданчика з інтервалом два-три кроки і рухаються по периметру стройового майданчика. Керівник стежить за діями ліцеїстів(учнів) і робить їм зауваження. При відпрацюванні елемента виходу із двошеренгового строю та повернення в стрій, стройових прийомів:

«покласти зброю», «до зброї», керівник у процесі заняття перешиковує відділення (взвод) з одношеренгового строю в двошеренговий.

Методика одиночного навчання із зброєю така ж, як і без зброї.

Керівник повинен проводити заняття з максимальною інтенсивністю. У процесі заняття для рівномірного навантаження м'язів керівник повинен практикувати зміну сторін поворотів, напрями руху, зміну вправ, прийомів і дій, а також елементи відпочинку, протягом яких доречно пояснювати помилки і давати вказівки з їх усунення, а за необхідності повторно демонструвати порядок виконання відпрацьованих прийомів або дії.

З метою досягнення стройової злагодженості заняття доцільно закінчувати проходженням відділення (взвод)у (два-три рази) в колоні по три (чотири) стройовим кроком повз керівника занять.

Після проходження керівник проводить аналіз проведеного заняття, задає домашнє завдання на самопідготовку.

1.3. ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ СТРОЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Одиночна стройова підготовка ліцеїстів перевіряється і оцінюється за такими стройовими прийомами і діями:

- вихід зі строю і підхід до начальника;
- повороти на місці;
- повороти в русі;
- стройовий крок;
- виконання військового вітання;
- прийоми зі зброєю;
- стройове положення.

Техніка виконання кожного стройового прийому оцінюється так:

- **високий рівень** - стройовий прийом виконано точно, впевнено, красиво, відповідно до вимог стройового Статуту:

- **12 балів** – ліцеїст має системні знання стройового Статуту, самостійно обґрунтовує призначення стройових прийомів;

- **11 балів** – ліцеїст володіє глибокими знаннями стройового Статуту, в основному обґрунтовує призначення стройових прийомів;

- **10 балів** - ліцеїст володіє узагальненими знаннями стройового Статуту, самостійно висловлює власні думки про призначення стройових прийомів.

- **достатній рівень** - стройовий прийом виконано точно, впевнено, у відповідності до вимог стройового Статуту, але при цьому допущено не більше двох помилок:

- **9 балів** – ліцеїст вільно володіє знаннями стройового Статуту, в основному знає призначення стройових прийомів;

- **8 балів** – ліцеїст має достатні знання стройового Статуту, обґрунтовує призначення стройових прийомів з деякими неточностями;

- **7 балів** – ліцеїст виявляє знання і розуміння стройового Статуту, частково знає призначення стройових прийомів.

- **середній рівень** - стройовий прийом виконано у відповідності до вимог стройового Статуту, але при цьому допущено не більше трьох помилок:

- **6 балів** – ліцеїст виявляє знання і розуміння основних положень стройового Статуту, з допомогою офіцера-вихователя може сформулювати призначення окремих стройових прийомів;

- **5 балів** – ліцеїст розуміє основний зміст положень стройового Статуту але при цьому допускає помилки у визначеннях, поняттях, потребує систематичної допомоги при формулюванні призначення стройових прийомів;

- **4 бали** – ліцеїст розуміє близько половини змісту положень стройового Статуту, формулює призначення окремих стройових прийомів.

- **початковий рівень** - прийом виконано у невідповідності до Статуту або допущено більше трьох помилок:

- **3 бали** – ліцеїст розуміє менше половини змісту положень стройового Статуту;
- **2 бали** – ліцеїст фрагментарно відтворює незначну частину змісту положень стройового Статуту;
- **1 бал** – ліцеїст (відтворює деякі елементи положень стройового Статуту.

Оцінка кожному ліцеїсту за стройову підготовку складається з балів, отриманих за виконання кожного стройового прийому:

- **високий рівень** - якщо не менше 50% стройових прийомів виконано на високому рівні (10-12 балів), а всі інші - не нижче достатнього рівня (7-9 балів), при цьому зовнішній вигляд оцінено «задовільно»;

- **достатній рівень** - якщо не менше 50% стройових прийомів виконано на високому та достатньому рівнях, а інші - не нижче середнього рівня, при цьому бал за зовнішній вигляд - «задовільно»;

- **середній рівень** - якщо не більше, ніж з двох оцінених стройових прийомів отримано бал початкового рівня, при цьому бал за зовнішній вигляд оцінено «задовільно»;

- **початковий рівень** - якщо більше ніж з двох оцінених прийомів отримано бал початкового рівня.

Стан зовнішнього вигляду ліцеїста перевіряється і оцінюється за такими параметрами:

- стан головного убору;
- зачіска і чистота волосся;
- стан одягу, взуття;
- наявність речей особистої гігієни;
- наявність та відповідність встановленої форменої атрибутики.

Оцінка за стан зовнішнього вигляду визначається:

- **«задовільно»** – не більше 2-х зауважень;
- **«незадовільно»** – більше 2-х зауважень.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ОДИНОЧНОГО СТРОЙОВОГО НАВЧАННЯ ЛІЦЕЇСТА БЕЗ ЗБРОЇ

2.1 СТРОЙОВЕ ПОЛОЖЕННЯ

Стройове положення є початковим положенням, що забезпечує правильне і красиве виконання всіх стройових прийомів. Воно приймається за командою «Ставай», «Струнко», за всякою попередньою командою і без команди, при відданні і отриманні наказу, при рапорті і зверненні ліцеїстів (учнів) один до одного, під час виконання Державного гімну України і гімнів інших держав, при відданні військового вітання, а також при подачі команд.

При відпрацюванні стройового положення слід мати на увазі, що дії командира (учителя) зводитимуться не стільки до навчання в звичайному розумінні цього слова, скільки до усунення раніше набутих умінь і навичок. При цьому в більшій частині ліцеїстів (учнів), вони в основному відповідають вимогам Стройового статуту про стройове положення.

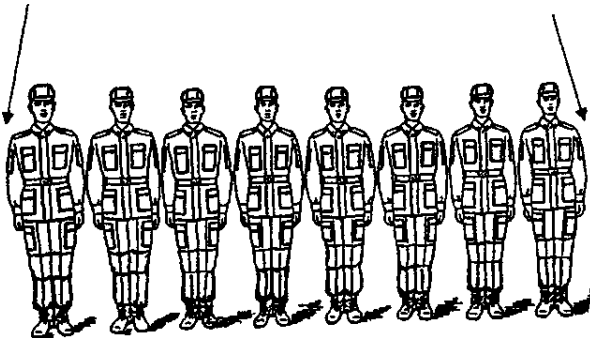
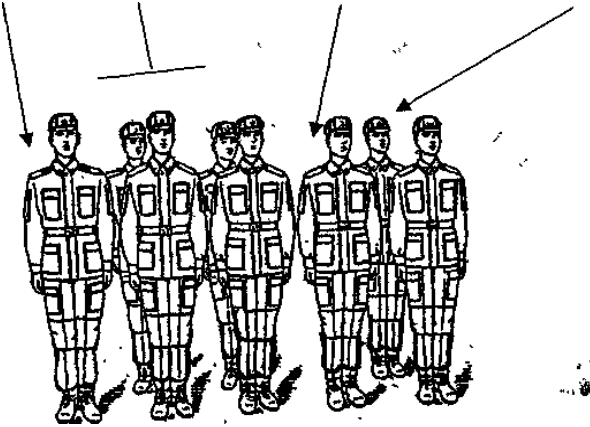
Вивчення стройового положення починається з пояснення суті стройового положення і зразкового показу його керівником заняття. При цьому ліцеїсти (учні) повинні бачити показ керівника спереду і збоку.

Після пояснення суті стройового положення, розучування доцільно починати з підготовчих вправ: перша підготовча вправа - постановка ніг і корпусу по елементах на чотири рахунки і друга підготовча вправа - положення рук, плечей і голови по елементах на чотири рахунки.

Досягнувши засвоєння ліцеїстами(учнями) техніки виконання першої і другої підготовчих вправ, необхідно перейти до тренування стройового положення по відділеннях (класах) на вісім рахунків, використовуючи обидві підготовчі вправи в комплексі.

Подача команд, дії керівника заняття, його помічників і ліцеїстів (учнів) доцільно проводити в такій послідовності.

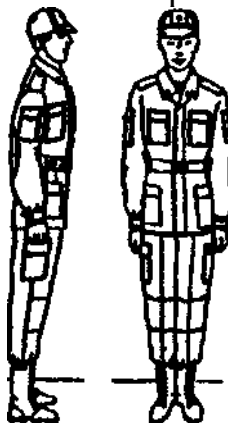

<i>Дії керівника і його помічників</i>	<i>Дії ліцеїстів</i>
1	2
<p>Шикуює відділення (взвод) в одну шеренгу, для чого подає команду: «ВІДДІЛЕННЯ (ВЗВОД), В ОДНУ ШЕРЕНГУ – СТАВАЙ».</p> <p>З початком шиккування керівник стройовим кроком виходить на середину строю і спостерігає за шиккуванням ліцеїстів(учнів); командири відділень стають на правий фланг відділень.</p> <p>Пояснює, коли застосовується стройове положення, показує порядок виконання стройового положення в цілому і по елементах, спочатку в сповільненому темпі, а потім у нормальному.</p> <p>Після показу подає команду «СТРУНКО» і командує «КОМАНДИРИ ВІДДІЛЕНЬ, ПЕРЕД СТРОЄМ НА ДВА КРОКИ».</p> <p>За цією командою командири відділень (помічники керівника) виходять стройовим кроком.</p> <p>Приступає до тренування по відділеннях(взводах) 1-ої підготовчої вправи, для чого, знаходячись по середині строю, подає команду «СТАВАЙ», по елементах. І-</p>	<p>Виконують команду «Ставай»</p> <p>Знаходячись у строю, уважно слухають розповідь і дивляться показ керівника.</p> <p>Ліцеїсти знаходячись у одношеренговому строю, одночасно виконують усі прийоми за командою керівника або під барабан.</p>

ша підготовча вправа на чотири
рахунки:

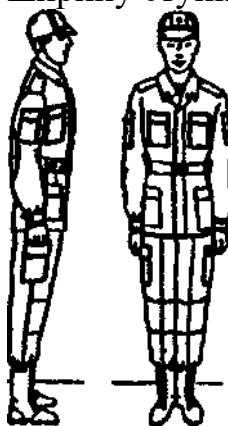
роби – РАЗ
(командири відділень,
переходячи від одного
ліцеїста (учня) до іншого
вказує на недоліки і вимагає
усунення їх).

1. Стати прямо, каблуки поставити разом.

роби – ДВА

2. Носки ніг розвернути по лінії фронту на
ширину ступні, ноги в колінах випрямити.

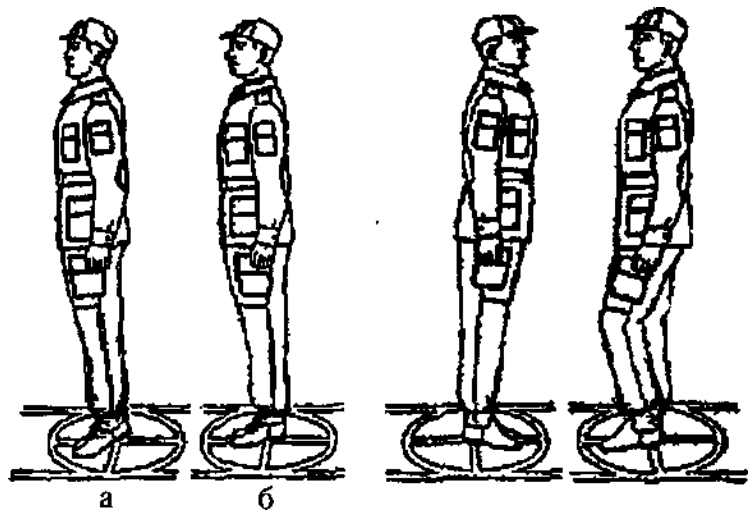

роби – ТРИ

3. Подати корпус дещо вперед і, не відриваючи
каблуки один від одного, підвестися на носки
вгору, розправити груди, підібрати живіт
розвернути плечі.

роби – ЧОТИРИ

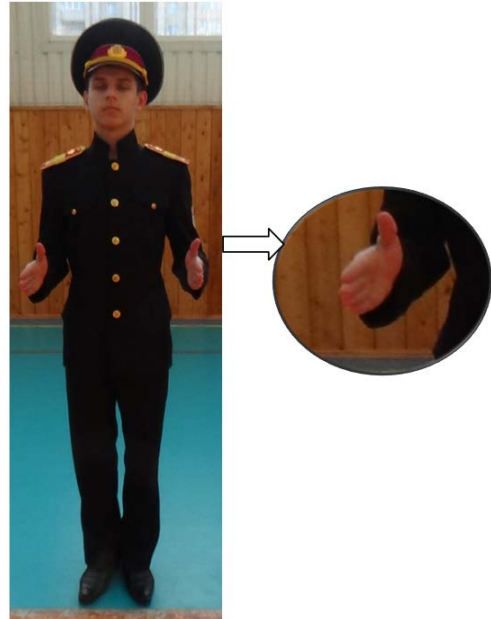
4. Вільно опуститися на каблуки, не
відхиляючи корпуса назад, ноги в колінах
прямі.

Повторює вправу 6-8 разів. Одночасно виконують вправи за командою керівника.
 Закінчивши навчання
 правильному положенню
 ніг і корпуса, приступає до
 вивчення другої підготовчої
 вправи, для чого командує:
 «СТАВАЙ», по елементах.
 2-а підготовча вправа на 4
 рахунки:

роби - РАЗ

1. Зігнувши руки в ліктьовому суглобі, підвести їх уперед до рівня пояса, пальці разом, долоні всередину.

роби - ДВА

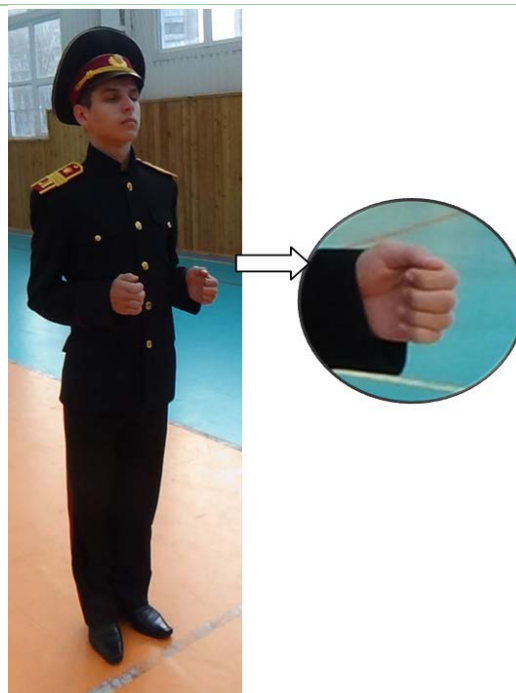
2. Чотири пальці рук напівзігнуті.

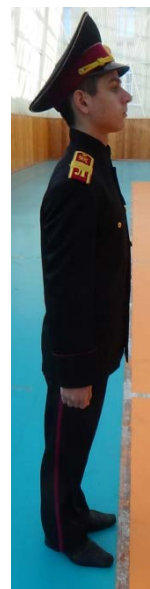
роби - ТРИ

3. Великі пальці покласти на другі фаланги вказівних так, щоб кінець великого пальця не виходив за фалангу вказівного.

роби - ЧОТИРИ

4. Опустити руки до стегон так, щоб кисті, обернені долонями всередину, були збоку і посередині стегна, напівзігнуті пальці торкалися стегна.

Повторює вправу 6-8 разів.
Закінчивши відпрацювання другої підготовчої вправи, переходить до тренування обох вправ разом на вісім рахунків, для чого подає команду

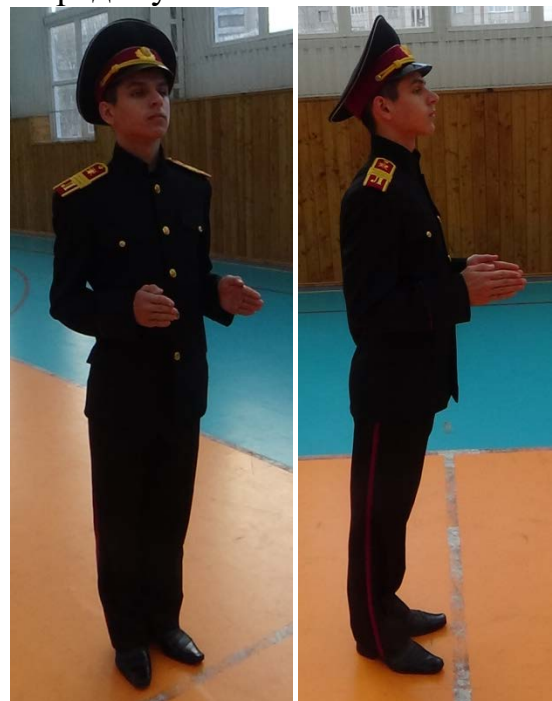
«СТАВАЙ», по елементах на вісім
рахунків:
роби - РАЗ

1. Носки ніг розвернути по лінії
фронту на ширину ступні, ноги в
колінах випрямити.

роби - ДВА

2. Зігнути руки в ліктьовому суглобі,
підвести їх уперед до рівня поясного
ремня, подалі разом долоні
всередину.

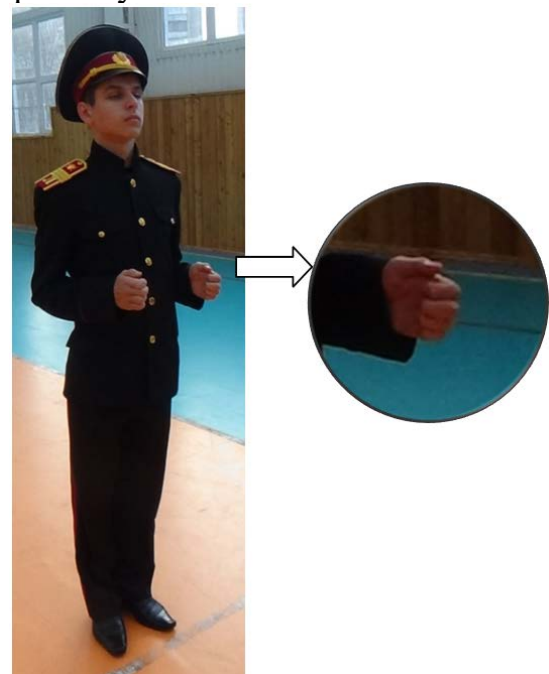
роби - ТРИ

3. Чотири пальці рук напівзігнуті.

роби - ЧОТИРИ

4. Великі пальці покласти на другі фаланги вказівних так, щоб кінець великого пальця не виходив за фалангу вказівного.

роби - П'ЯТЬ

5. Опустити руки до стегон так, щоб кисті, обернені долонями всередину, були збоку і посередині стегна, а напівзігнуті пальці торкалися стегна.

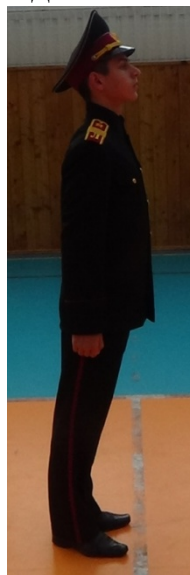
роби – ШІСТЬ

6. Подати корпус дещо вперед.

роби - СІМ

7. Вільно опуститися на каблуки, не відхиляючи корпуса назад.

роби - ВІСІМ

8. Розправити груди, підібрати живіт, розвести плечі, голову піднести прямо, підборіддя підняти, бути готовим до негайної дії.

Керівник занять (командири відділень), рухаючись приставним кроком від ліцеїста (учня) до ліцеїста (учня), усувають помічені недоліки. На закінчення керівник заняття тренує стройове положення

Виконують команди керівника, звертаючи особливу увагу на правильність виконання стройового положення. За командою «Вільно» стати вільно, послабити у коліні праву або ліву ногу, але не сходити

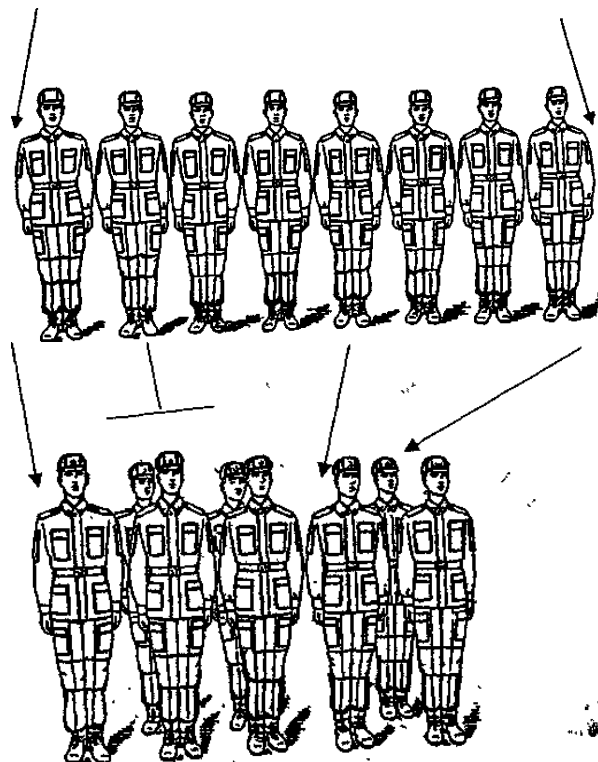
в цілому без елементів, для чого подає команди:

з місця, не послабляти уваги і не розмовляти.

«СТАВАЙ»,
«ВІЛЬНО»

«СТРУНКО»,

Керівник і командири відділень уважно стежать за тим, щоб після кожної команди ліцеїсти точно і чітко дотримувалися стройового положення.

Найбільш характерними помилками при навчанні стройового положення є такі:

1. носки ніг розвертаються дуже широко або вузько;
2. голова нахилена;
3. основна вага тіла перенесена на каблук, а не на носки;
4. ноги напружуються в колінах;
5. руки розгортаються долонями назад;
6. сильно стискаються пальці в кулак;
7. підборіддя виставляється вперед.

Щоб перевірити, чи правильно ліцеїсти (учні) прийняли стройове положення, необхідно подати команду «СТАВАЙ», а після цього команду «ПІДНЯТИ НОСКИ НІГ». Ті ліцеїсти (учні), які стройове положення прийняли правильно, не зможуть підняти носки ніг. Можна подати команду «ПІДНЯТИСЯ НА НОСКИ». Якщо ліцеїсти (учні) легко, не нахиляючись

вперед, виконують команду, то це означає, що положення прийняте правильно. Можна рекомендувати такий спосіб перевірки правильності виконання стройового положення: перешикувати групу в двошеренговий стрій, потім повернути першу шеренгу кругом. Той, хто стоїть у першій шерензі вказівним пальцем своєї руки торкається грудей, того, хто стоїть перед ним. У цей час керівник подає команду «ДРУГІЙ ШЕРЕНЗІ, ПІДНЯТИСЯ НА НОСКИ», а потім «ВІЛЬНО ОПУСТИТИСЯ». Якщо стройове положення виконано правильно, то вказівний палець руки першого ліцеїста (учня) не заважатиме другому підвестися на носки строго вертикально. Доцільно таким методом перевіряти виконання стійки кожним ліцеїстом(учнем) спочатку в першій шерензі, а потім – в другій.

2.2 ПОВОРОТИ НА МІСЦІ

Приступаючи до навчання поворотам на місці, керівник пояснює, що повороти на місці застосовуються при перешикуванні підрозділів на місці з розгорнутого строю в похідний і назад, зміни фронту їх розташування, при розмиканні чи зімкненні строю, при виході зі строю і поверненні в стрій, при підході до командира(начальника) і відході від нього; при заряджанні і розрядженні зброї та в інших випадках.

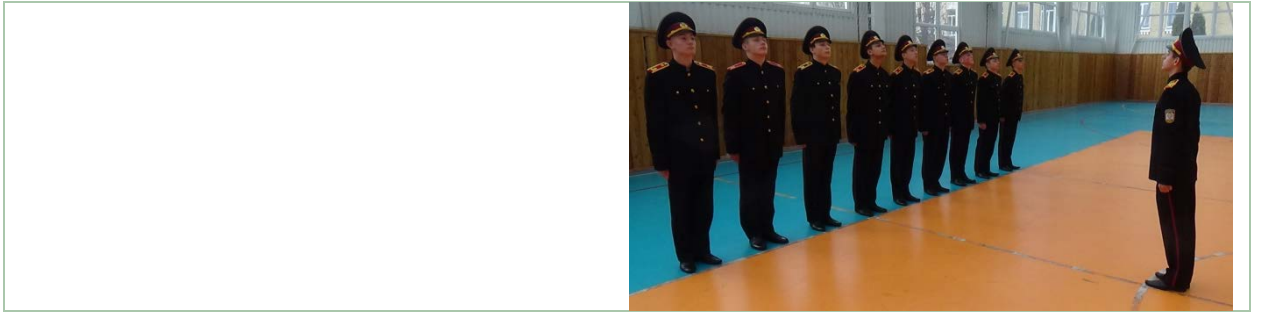
Повороти на місці виконуються за командою «ПРАВО-РУЧ», «ЛІВО-РУЧ», «ПІВ-ОБЕРТА ПРАВО-РУЧ", "ПІВ-ОБЕРТА ЛІВО-РУЧ" і "КРУГОМ".

При роз'ясненні порядку виконання прийому слід вказати ліцеїстам (учням), що для чіткого і красивого виконання повороту на місці, необхідно поєднувати перенесення тяжкості тіла на ту ногу, у бік якої здійснюється поворот, з одночасним ривком корпусу у бік повороту і сильним упором на носки іншої ноги, зберігаючи положення тулуба, відповідне стройовому положенню. Нога, на каблучці якої проводиться поворот, повинна бути носком

дещо розвернута у бік плеча. Якщо ця нога буде дуже розвернена вбік, то положення корпусу буде нестійким і при приставлянні позаду ноги, що стоїть, носки виявляться розведеними більше, ніж на ширину ступні. Якщо ж вона буде поставлена рівно по ходу руху, то носки ніг виявляться поставленими дуже вузько.

Вивчення поворотів на місці слід починати з роз'яснення суті поворотів і зразкового показу керівником заняття спочатку в цілому, а потім по частинах на два рахунки, при цьому послідовність подачі команд і дій керівника (командирів відділень) заняття повинна бути такою.

<i>Дії керівника і його помічників:</i>	<i>Дії осіб, які навчаються:</i>
1	2
<p>Шикують відділення (взвод) в одну шеренгу, для чого подає команду «ВІДДІЛЕННЯ (ВЗВОД)», в одну шеренгу – «СТАВАЙ».</p>	<p>Виконують команду «СТАВАЙ»</p>
<p>З початком шиккування керівник стройовим кроком виходить на середину строю і спостерігає за шиккуванням особового складу; командири відділень стають на правий флангах відділень.</p>	
<p>Роз'яснює, коли застосовуються повороти на місці, показує порядок виконання поворотів у цілому і по елементах; спочатку в сповільненому темпі, а потім у нормальному.</p>	<p>Знаходячись в строю, слухають розповідь і спостерігають за показом керівника.</p>
<p>Після показу подає команду «СТРУНКО» і командує «КОМАНДИРИ ВІДДІЛЕНЬ. ВИЙТИ ЗІ СТРОЮ НА ДВА КРОКИ». За цією командою командири відділень виходять із строю стройовим кроком.</p>	<p>Виконують команду «СТРУНКО»</p>

Знаходячись перед серединою строю, показує прийом по елементах і подає команду «ПРАВО-РУЧ» (Пів-оберта право-руч) по елементах на два рахунки:

роби - РАЗ

роби – ДВА.

Командири відділень при цьому переходячи від одного ліцеїста (учня) до іншого, усувають помічені недоліки.

Повторює команду 6-8 разів

Переходить до тренування повороту праворуч у цілому, для чого показує

поворот у цілому і командує «ПРАВО-РУЧ»;

команду

Знаходячись в одношеренговому строю, всі одночасно виконують команду.

1. Звільнити п'яту лівої ноги і ступню правої, ривком корпусу обернутися на правому каблучі і на лівому носку, зберігаючи при цьому правильне положення корпусу, не згинаючи ніг у колінах і не розмахуючи під час повороту руками навколо тіла. Перенести вагу тіла на праву ногу.

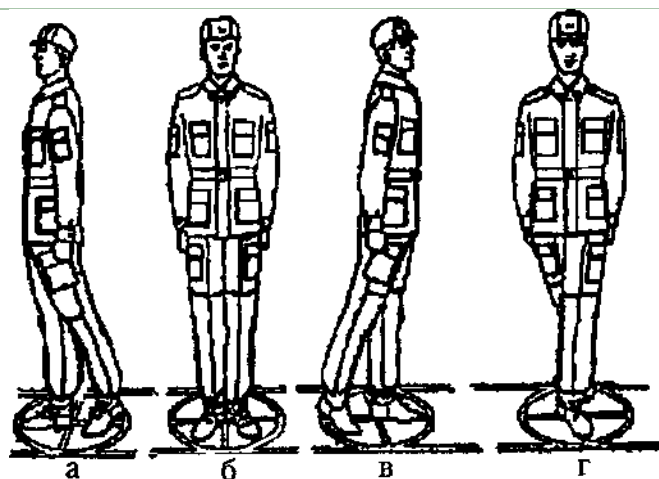

2. Ліву ногу найкоротшим шляхом, без відкидання її убік приставити до правої так, щоб носки були розведені по лінії фронту на ширину ступні.

Виконують команду керівника.

Знаходячись в одношеренговому строю, виконують одночасно команду.

повторює 8-10 разів. Закінчивши відпрацювання повороту праворуч приступає до тренування повороту ліворуч, для чого показує команду по елементах і командує «ЛІВО-РУЧ» (Півоберта ліворуч) по елементах на два рахунки:

роби - РАЗ

1. Звільнити п'яту правої ноги і ступню лівою, ривком корпусу обернутися на лівому каблучці і на правій шкарпетці, зберігаючи правильне положення корпусу, не згинаючи ноги в колінах і не розмахуючи під час повороту руками, перенести масу тіла на ліву ногу.

роби – ДВА.

2. Праву ногу найкоротшим шляхом без відкидання убік приставити до лівої так, щоб носки були розведені по фронту на ширину ступні.

Командири відділень спостерігають за діями ліцеїстів (учнів) і усувають помічені недоліки.

Повторює команду 6-8 разів.

Переходить до тренування повороту ліворуч у цілому, для чого показує поворот у цілому і подає команду "ЛІВО-РУЧ".

Команду повторює 8-10 разів.

Приступає до відпрацювання повороту кругом по елементах, показує поворот, для чого подає команду «КРУ-ГОМ», по елементах на два рахунки: роби - РАЗ

Виконують команду керівника.

Виконують поворот ліворуч у цілому
Усі одночасно виконують команду

1. Звільнити п'яту правої і ступню лівої ноги і різко обернутися на лівому каблучі і правому носку, не згинаючи ніг у колінах, перенести вагу тіла на каблук лівої ноги, одночасно подати корпус трохи вперед. При повороті не розмахувати руками навколо тіла.

роби – ДВА.

2. Різко приставити праву ногу до лівої так, щоб каблуки були разом, а носки розведені на ширину ступні.

Командири відділень, переходячи від одного ліцеїста (учня) до іншого усувають помічені недоліки. Виконують команду керівника. Виконують поворот кругом у цілому. Повторює команду 6-8 разів. Переходить до тренування повороту кругом у цілому, для чого показують поворот у цілому і подає команду «КРУ-ГОМ». Повторює команду 8-10 разів.

При навчанні поворотам на місці необхідно мати на увазі, що виконуючи їх, ліцеїсти (учні) як правило допускають ряд характерних помилок:

1. ноги в колінах згинають
2. розмахують руками біля тіла
3. нахиляють голову вниз
4. опускають груди і виставляють живіт
5. відводять корпус назад
6. поворот роблять не на каблучці, а на всій ступні
7. при повороті кругом поворот робиться неповний
8. нога приставляється не найкоротшим шляхом, гойдається корпус.

2.3 РУХ СТРОЙОВИМ КРОКОМ

Навчання руху стройовим кроком є найбільш складним і важливим розділом одиночної стройової підготовки. Труднощі навчання стройовому кроку пояснюються складністю усунення набутих раніше у багатьох ліцеїстів індивідуальних особливостей руху кроком, а важливість пояснюється тим, що рух стройовим кроком лежить в основі багатьох стройових прийомів, що виконуються в русі.

Стройовий крок – це прийом, який вимагає від ліцеїстів великої уваги, зібраності і уміння координувати рух рук і ніг. Крок буває стройовий і похідний. Стройовий крок застосовується:

- при проходженні підрозділів урочистим маршем;
- при відданні підрозділами честі в русі;
- при підході ліцеїста до начальника і відході від нього;
- виході зі строю чи поверненні в стрій;
- на стройових заняттях.

Рух стройовим кроком починається за командою «СТРОЙОВИМ КРОКОМ – РУШ», а рух похідним кроком – по команді «КРОКОМ – РУШ».

Навчання руху стройовим кроком, доцільно починати з пояснення керівником заняття та зразкового показу. Розучувати стройовий крок слід по елементах, застосовуючи для цього чотири підготовчі вправи:

- вправа для відпрацювання правильного положення рук;
- вправа для виносу руки перед грудьми паралельно землі (по черзі);
- вправа для координації руху рук і ніг (виносом руки з позначенням кроку на місці);
- вправа для руху стройовим кроком по елементах. Послідовність навчання руху стройовим кроком і порядок дій керівника занять і командирів відділень повинні бути такими.

<i>Дії керівника і його помічників</i>	<i>Дії ліцеїстів (учнів)</i>
<i>1</i>	<i>2</i>
<p>Шикуює відділення (взвод) в одну шеренгу, для чого подає команду «Відділення (взвод), в одну шеренгу – СТАВАЙ». З початком шиккування виходить стройовим кроком на середину строю і стежить за шиккуванням особового складу; командири відділень стають на правий фланг відділень.</p>	<p>Виконують команду «СТАВАЙ»</p>

Пояснює, коли застосовується стройовий крок, показує і розповідає порядок руху стройовим кроком у цілому і по елементах (для кожної вправи).

Знаходячись у строю, вони уважно слухають розповідь керівника і спостерігають за показом.

Для відпрацювання підготовчих вправ розмикає відділення (взвод) на один крок, для чого подає команду «СТРУНКО». Перше відділення ПРАВО, друге – ліворуч, дистанція між ліцеїстами (учнями) один крок розімкнись»

Виконують команду керівника.

Далі виводить командирів відділень із строю, для чого командує «КОМАНДИРИ ВІДДІЛЕНЬ, ВИЙТИ ІЗ СТРОЮ НА ДВА КРОКИ».

Усі одночасно виконують вправу за командою або під барабан.

Приступає до відпрацювання першої підготовчої вправи, спочатку для правої руки, для чого командує «Початкове положення по елементах на чотири рахунки починай:

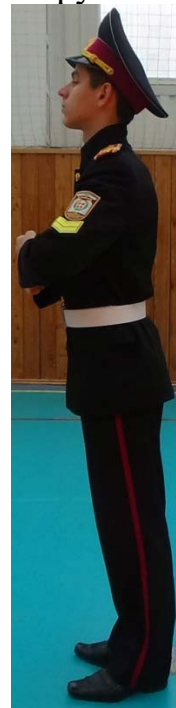
роби – РАЗ

1. Зігнути праву руку в лікті, притиснути долоню до живота так, щоб мізинець торкався пряжки пояса.

роби - ДВА

2. Зігнути ліву руку в лікті, притиснути долоню до живота так, щоб мізинець лівої руки торкався великого пальця правої руки.

роби - ТРИ

3. Ліву руку розвернути долонею
вниз.

роби – ЧОТИРИ».

4. Праву руку опустити до стегна.

Приступає безпосередньо до
тренування по команді:

«роби - РАЗ

1. Згинаючи праву руку в лікті, здійснити рух так, щоб кисть піднялася вище за пряжку.

роби – ДВА».

2. Розігнути праву руку і відвести її назад повністю в плечовому суглобі.

Командири відділень, переходячи від одного ліцеїста(учня) до іншого, усувають помічені недоліки. Повторює команду 8-10 разів.

Виконують команду керівника.

Аналогічно відпрацьовує вправу для лівої руки.

Пристає до відпрацювання другої підготовчої вправи, для чого знаходячись перед строєм подає команду «ВИНОС РУКИ ПЕРЕД СОБОЮ по елементам на два рахунки:

Особи, які навчаються, знаходячись у розімкненому одношеренговому строю, одночасно виконують команду.

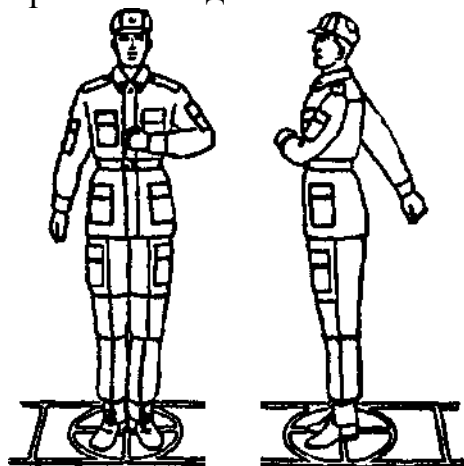
«роби - РАЗ

1. Згинаючи праву руку в лікті, здійснити нею рух так, щоб кисть піднялася вище за пряжку поясу на ширину долоні і на відстані долоні від тіла. Одночасно ліву руку відвести назад повністю в плечовому суглобі. Пальці рук при цьому повинні бути напівзігнуті, а лікоть правої руки, злегка підведений.

роби – ДВА».

2. Провести рух лівою рукою вперед, а правою назад.

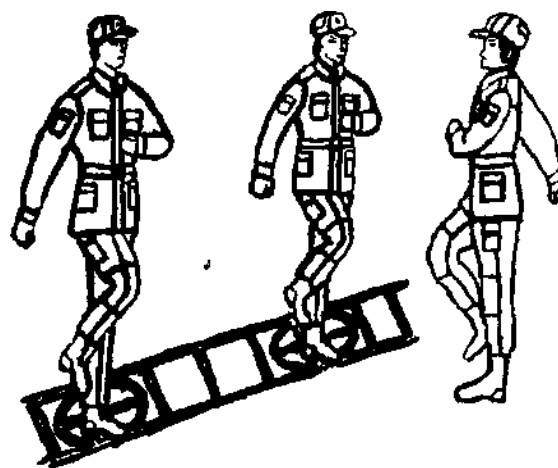
Повторюють 8-10 разів другу вправу

Переконавшись, що ліцеїсти (учні) засвоїли даний прийом, перейти до відпрацювання третьої підготовчої вправи – винос руки перед собою з позначенням кроку на місці. Для цього керівник подає команду «На місці кроком – РУШ».

Продовжує тренування 2-3 хвилини. При цьому сам керівник і командири відділень спостерігають за діями ліцеїстів (учнів) і усувають помічені недоліки.

Виконують команду керівника.

Виконують команду керівника, звертаючи особливу увагу на координацію рухів рук і ніг.

Закінчивши відпрацювання третьої підготовчої вправи, приступає до тренування ліцеїстів (учнів) руху стройовим кроком по елементах, для чого шикує відділення (взвод) в колону один за одним та подає команду «Відділення (взвод) у одну колону – СТАВАЙ»

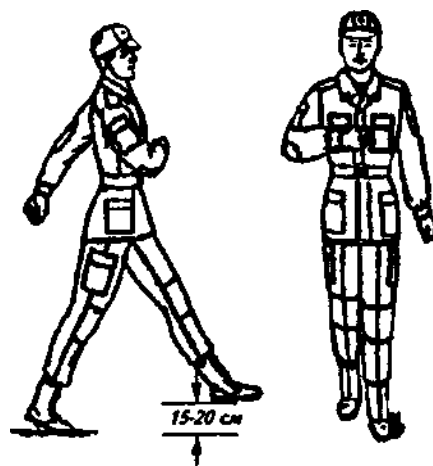
Керівники і командири відділень стають перед відділення (взвод)у так, щоб зручно було спостерігати за діями ліцеїстів (учнів). Подавши команду «СТРУНКО», керівник приступає до відпрацювання четвертої вправи. Для цього показує вправу і командує «СТРОЙОВИМ КРОКОМ, по елементах на чотири рахунки:

Шикуються в колону по одному на лініях стройового майданчика.

«роби - РАЗ

1. За командою «РОБИ» ліцеїсти (учні) подають корпус дещо вперед, його вагу більше переносять на праву ногу зберігаючи стійкість. За командою «РАЗ» винести ліву ногу з відтягнутим носком уперед на висоту 15-20 см від землі і провести розмах руками так, щоб права рука була вища за пряжку пояса на ширину долоні і на такий же відстані від корпусу, а ліва відведена назад повністю

роби - ДВА

2. Твердо поставити ліву ногу на всю ступню, відірвавши в той же час праву ногу від землі; руки опустити до стегон.

роби - ТРИ

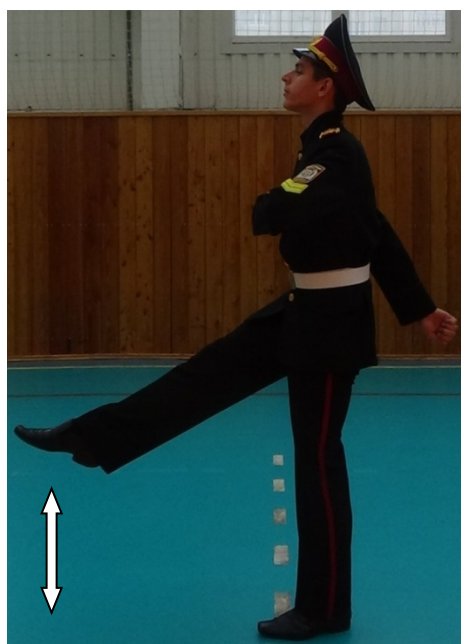
3. Винести праву ногу з відтягнутим носком уперед на висоту 15-20 см від землі і провести розмах руками так, щоб ліва рука знаходилася вище за пряжку пояса на ширину долоні і на такій ж відстані від корпусу, а права відведена назад повністю.

15 .

20

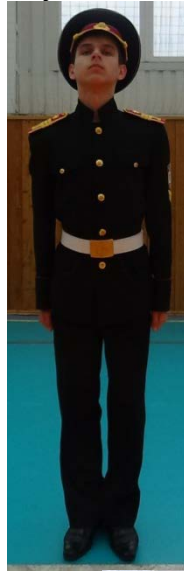
CM □

роби – ЧОТИРИ».

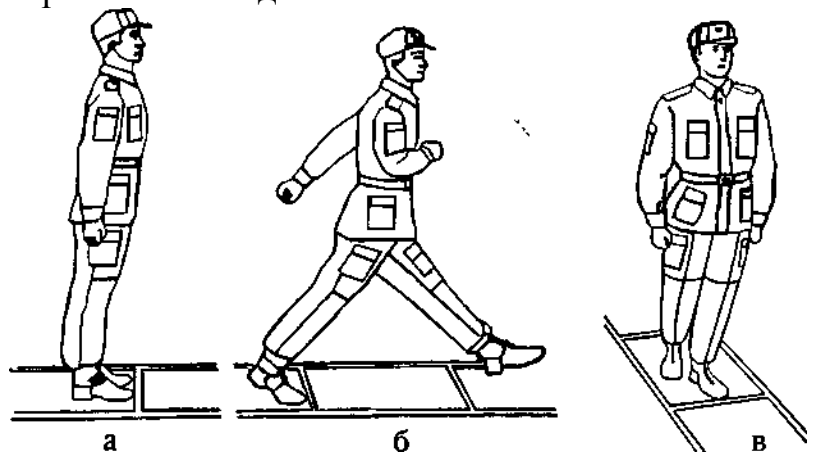
4. Твердо поставити праву ногу на всю ступню, відірвавши в той же час ліву ногу від землі; руки опустити до стегон.

Коли підготовчі вправи будуть проведені і всі зможуть виконувати їх правильно, керівник приступає до тренування стройового кроку в цілому. Для цього шикує відділення(взвод) на розмітці стройового плацу у колону по одному і подає команду «Стройовим кроком – РУШ!»

Починають рух стройовим кроком по периметру стройового майданчика.

Керівник стежить за рухом і спостерігає, щоб ліцеїсти (учні) дотримувалися всіх вимог Стройового

Ліцеїсти (учні) рухаються по стройовому майданчику намагаючись зіставляти крок з розміткою і витримуючи темп руху 110 – 120 кроків за хвилину, тобто пройти прямокутник за

статуту стосовно руху одну хвилину. Повторюють проходження
стройовим кроком. декілька разів
Вказує на помилки і
пропонує способи
усунення. Тренує
ліцеїстів (учнів) до тих
пір, поки не
переконається, що
ширина кроку, висота
підйому ноги і темп
руху відповідає вимогам
статуту.

При навчанні ліцеїстів руху стройовим кроком можуть бути типовими такі помилки:

- «підсікання» ноги, тобто постановка винесеної вперед ноги з деяким відведенням її назад у момент опускання на землю. Це трапляється тому, що, ліцеїст відводить тіло назад або не переносить своєчасно його вперед з одночасним винесенням ноги (не дотримується стройового положення);

- порушення координації руху рук і ніг. Часто ця помилка пояснюється тим надмірним захопленням ліцеїстів (учнів) виконанням стройового кроку по елементах; для усунення подібної помилки слід зауважити ліцеїсту(учню), що допускає необхідність рухатись похідним кроком, а поступово збільшуючи махові рухи рук і підйом ніг;

- згинання ніг у колінах при винесенні вперед - винесення вперед ніг коліном уперед з подальшим випрямленням - винесення ніг без виправлення носків - позначення руху рук лише згинанням рук у ліктьовому суглобі або відведення ліктя руки далеко від тіла вперед угору - розгортання кисті руки винесеною вперед долонею вниз, а відведення назад - вгору - дуже високе або низьке підняття кисті руки при русі її вперед;

- «розгойдування» корпусу тіла в сторони і по вертикалі.

«Розгойдування» в сторони є наслідком неправильної постановки ніг під час руху. Ноги повинні ставитися так, щоб внутрішні сторони ступні ніг при

русі були спрямовані вздовж осі руху, а якщо ж їх розвести в сторони, то центр тяжіння тіла з кожним кроком відхиляється то вправо, то вліво, звідси коливання корпусу під час руху.

2.4 ПОВОРОТИ В РУСІ

Повороти в русі застосовуються для зміни напрямку руху ліцеїстів (учнів) і підрозділів, перешикування підрозділів з похідного строю в розгорнений і назад у русі, при виході ліцеїста (учня) із строю до командира (начальника) і поверненні в стрій.

Повороти в русі виконуються за командою: «ПРАВО-РУЧ», «ПІВ-ОБЕРТА ПРАВО-РУЧ», «ЛІВО-РУЧ», «ПІВ-ОБЕРТА ЛІВО-РУЧ», «КРУГОМ – РУШ». Для повороту команда для виконання дається одночасно з постановкою правої ноги на землю, для повороту ліворуч команда подається одночасно з постановкою лівої ноги на землю, а для повороту кругом подається одночасно з постановкою правої ноги.

Керівник заняття, вишикувавши відділення (взвод) в одну шеренгу, пояснює техніку виконання поворотів, показує повороти в русі спочатку в цілому, а потім по елементах. Розучування прийомів поворотів у русі необхідно проводити в такій послідовності.

<i>Дії керівника і його помічників</i>	<i>Дії осіб, які навчаються</i>
1	2
<p>Шикує відділення (взвод) в одну шеренгу, для чого подає команду «Відділення (взвод), в одну шеренгу – СТАВАЙ». З початком шикування виходить стрійовим кроком на середину строю і стежить за шикуванням особового складу.</p>	<p>Виконують команду «СТАВАЙ»</p>

Тут застосовуються повороти в русі, розповідає про техніку виконання поворотів в русі в цілому і по елементах та демонструє повороти сам. Для відпрацювання поворотів у русі розмикає стрій на один крок, для чого подає команду «Струнко», «Перше відділення право-, друге – ліворуч, розім-КНИСЬ».

Далі виводить командирів відділень із строю на два кроки вперед і приступає до відпрацювання повороту ліво-руч по елементах для чого показує поворот і командує; «ЛІВО-РУЧ по елементах на чотири рахунки:

«роби – РАЗ

Знаходячись у строю уважно слухають розповідь керівника і спостерігають за показом. Виконують команди керівника.

Всі одночасно виконують команду керівника.

1. Зробити крок лівою ногою, відокремити каблук правої ноги від землі, не згинаючи її в коліні. Рухи руками здійснювати в такт кроку.

Помічники командира
рухаючись від одного
ліцеїста (учня) до іншого
виправляють допущенні
помилки.
роби – ДВА

2. Зробити крок правою ногою, перенести на неї центр тяжіння тіла. Поставивши праву ногу на землю на всю ступню, різко обернутися наліво на носку правої ноги, а ліву одночасно винести вперед на висоту 15-20 см., здійснюючи рух руками так, щоб права рука була вище поясу на ширину долоні і на такій відстані від тіла, ліва – відведена назад повністю.

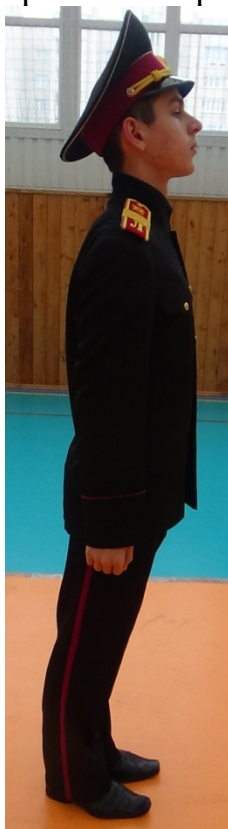
роби - ТРИ

3. Зробити крок лівою ногою в новому напрямі.

роби – ЧОТИРИ».

4. Енергійно приставити праву ногу лівіше і прийняти стройову стійку.

Повторює команду 6-8 разів.
Тренує поворот ліворуч у русі
в цілому, для чого відділення
(взвод) розбиває на групи,

Виконують команду керівника.

чисельністю по 4 людини, яким визначає квадрати для тренування.

Показує поворот у русі на чотири рахунки, для чого шикує ліцеїстів на кутах квадратів (довжина сторони квадрата - 4 кроки). Подає команду «Поворот ліворуч в русі на чотири рахунки, кроком РУШ - РАЗ, ДВА, ТРИ, ЧОТИРИ».

Потім рахунок починається знов. Четвертий рахунок акцентує голосом.

Повороти повторюють 8-10 разів.

Переходить до відпрацювання повороту праворуч по елементах, для чого знов шикує відділення (взвод) в розгорнений

одношеренговий

розімкнений стрій

демонструє поворот і подає команду «ПРАВО-РУЧ по елементах на п'ять рахунків:

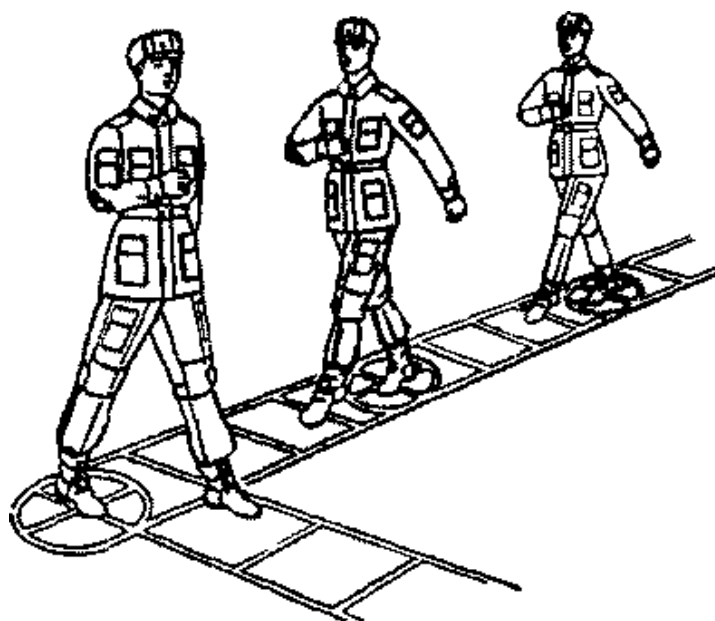
роби - РАЗ

Всі одночасно виконують команду керівника і в рахунку «Раз» роблять крок лівою ногою, «Два» – правою, «Три» – лівою, «Чотири» – правою і поворот на її носку наліво.

Виконують команду.

Всі одночасно виконують команду керівника.

1. Зробити крок лівою ногою.

роби – ДВА

2. Зробити крок правою ногою, відокремити каблук лівої ноги від землі, не згинаючи її в коліні. Розмах руками здійснювати в такт крок

роби - ТРИ

3. Зробити крок лівою ногою, перенести на неї центр тяжіння тіла. Постановивши ліву ногу на землю на всю ступню, різко обернутися направо на носку лівої ноги, а праву одночасно винести вперед на висоту 15-20 см., здійснюючи рух руками так, щоб ліва рука була вища від пряжки пояса на ширину долоні і на такій ж віддалі від тіла, а права – відведена назад повністю.

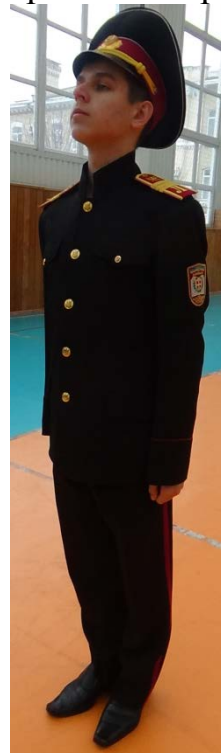
роби - ЧОТИРИ

4. Зробити крок правою ногою в новому напрямі.

роби - П'ЯТЬ».

5. Енергійно приставити ліву ногу і прийняти стройову стійку.

Повторює команду 6-8 разів.
При відпрацюванні поворотів ліворуч і праворуч у русі необхідно пошикувати відділення (взвод) в одношеренговий стрій, виконати повороти в цілому за командою «ЛІВО-РУЧ», «ПРАВО-РУЧ» – 6-8 разів.

Виконують команду керівника.
Всі одночасно виконують команди в цілому.

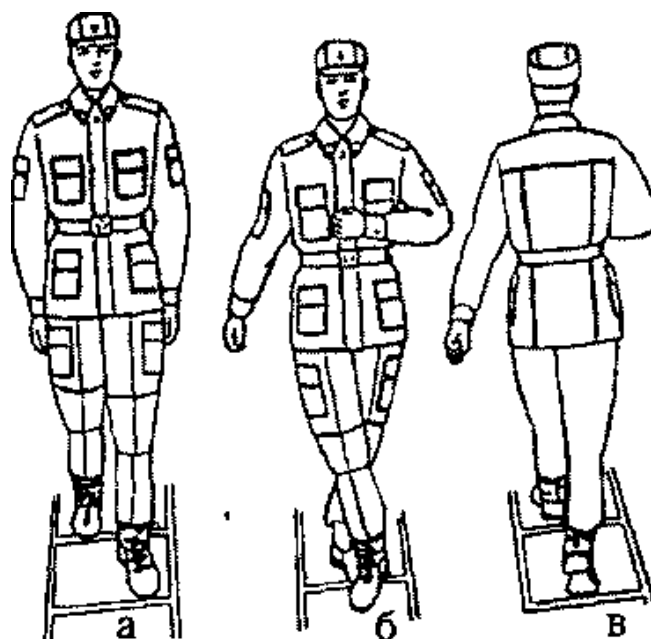

Приступає до відпрацювання повороту кругом по елементах. З цією метою, знаходячись перед строєм, показує поворот кругом по елементах і подає команду: «Кругом РУШ по елементах на чотири рахунки:

Знаходячись в одношеренговому строю, всі одночасно виконують команду керівника.

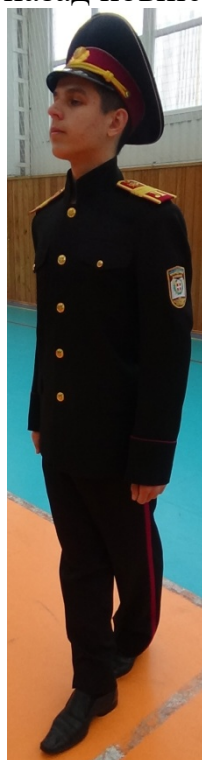
«роби – РАЗ

1. Зробити крок лівою ногою, мах руками в такт кроку.

роби – ДВА

2. Винести праву ногу на півкроку вперед і дещо вліво, здійснивши рух руками в такт кроку одночасно з постановкою носка правої ноги на землю, подати тіло декілька вперед і на носках обох ніг різко обернутися у бік лівого плеча кругом з одночасним винесенням лівої ноги вперед на висоту 15 – 20 см і зафіксувати положення, при якому права рука вище за пряжку поясу на ширину долоні і на такій ж відстані від тіла, ліва – відведена назад повністю.

роби - ТРИ

3. Зробити крок лівою ногою.

роби - ЧОТИРИ

4. Енергійно приставити праву ногу до лівої і прийняти стрійову стійку.

Повторює прийом 6-8 разів.

Для відпрацювання повороту кругом у русі доцільно використовувати вправу у виконанні повороту на четвертий рахунок, для чого показує вправу і подає команду «кругом – руш на

Виконують команду.

Знаходячись в одно шеренговому строї всі одночасно виконують команду керівника.

За рахунком «РАЗ», «ДВА», «ТРИ», дають три кроки, «ЧОТИРИ» – виконують поворот докруги.

четвертий рахунок, кроком –
РУШ, РАЗ, ДВА, ТРИ, ЧОТИРИ»
Рахунок «чотири» акцентує
голосом.

Повторює вправу 6-8 разів.

На закінчення слід виконати Всі одночасно виконують поворот
поворот кругом у русі за кругом у русі в цілому.
командою «Кругом – РУШ», для
чого керівник показує поворот і
командує «Кругом – РУШ».

При навчанні поворотам у русі слід звернути увагу на те, щоб поворот
наліво і направо проводилися на носку однієї ноги, а поворот кругом на носках
обох ніг, при цьому рух рук навколо тіла не припинявся. Чіткий і правильний
поворот у русі забезпечується поєднанням різкого ривка тулуба у бік повороту
з нахилом його вперед з одночасним енергійним винесенням відповідної ноги,
на якій проводиться поворот.

Характерними помилками при виконанні поворотів у русі є:

- у момент повороту корпус нахиляється вперед, тобто здійснюється
непотрібний «нахил» корпусу;
- затримуються руки біля стегон і пізніше починається рух в новому
напрямі, оскільки ноги опускаються на всю ступню;
- при повороті кругом права нога не виноситься лівіше за ліву ногу
перед поворотом або робиться дуже широкий крок, внаслідок чого не
відбувається повний поворот.

2.5 ВИКОНАННЯ ВІЙСЬКОВОГО ВІТАННЯ НА МІСЦІ І ПІД ЧАС РУХУ

Усі ліцеїсти зобов'язані при зустрічі (обгоні) віддавати один одному
військове вітання, суворо дотримуючись правил, встановлених Стройовим
статутом.

Для навчання діям при відданні військового вітання доцільно використовувати підготовчі вправи. При цьому необхідно спочатку відпрацьовувати дії при відданні військового вітання на місці без головного убору, потім - при надітому головному уборі, після чого вже приступити до навчання виконання військового вітання в русі без головного убору і при надітому головному уборі.

При навчанні і тренуванні у відданні військового вітання керівник особливу увагу звертає на те, щоб ліцеїсти (учні) при відданні військового вітання діяли чітко, точно дотримуючись стройової стійки при відданні військового вітання, та під час руху стройовим кроком.

2.5.1 ВИКОНАННЯ ВІЙСЬКОВОГО ВІТАННЯ НА МІСЦІ

Для виконання військового вітання на місці без головного убору за 5-6 кроків до начальника обернутися в його бік, стати «СТРУНКО» і дивитися йому в обличчя, повертаючи услід за ним голову. Якщо головний убір надітий, то, крім того, приставити праву руку до головного убору так, щоб пальці були разом, долоня пряма, середній палець торкався нижнього краю головного убору. При повороті голови у бік начальника рука залишається без змін. Коли начальник пройде повз того, хто віддає військове вітання, голову поставити прямо і одночасно опустити руку.

Правила виконання військового вітання на місці рекомендується розучувати спочатку по елементах, а потім в цілому.

Відповідно до методики відпрацювання прийомів і порядку дій керівника, й командирів відділень, заняття повинні проводитися в такому порядку:

<i>Дії керівника і його помічників</i>	<i>Дії ліцеїстів (учнів)</i>
1	2
<p>Шикуює відділення (взвод) в одну шеренгу. Для цього подає команду «Відділення (взвод), в одну шеренгу – ставай».</p> <p>З початком шиккування керівник виходить на середину строю і стежить за шиккуванням особового складу; командири відділень стають на правий фланг відділень.</p>	 <p>Виконують команду «СТАВАЙ»</p>
<p>Розповідає і показує порядок виконання військового вітання на місці спочатку в цілому, а потім по елементах.</p> <p>Для відпрацювання виконання військового вітання керівник на місці розмикає відділення (взвод) на один крок, для чого командує «СТРУНКО», Від середини, середина ліцеїст Петренко, ПРАВО, ЛІВО-РУЧ, РОЗІМ-КНИСЬ».</p>	<p>Уважно слухають керівника і спостерігають за показом.</p> <p>Виконують команду керівника.</p>
<p>Далі виводить командира відділення із строю на два кроки і приступає до відпрацювання виконання військового вітання на місці без головного убору, для чого показує прийом і подає команду «ВИКОНАННЯ військового вітання, начальник з фронту (справа, зліва, ззаду), по елементах на три рахунки:</p>	<p>Всі одночасно виконують команду керівника.</p>

роби - РАЗ

1. При наближенні начальника з фронту за 5-6 кроків прийняти положення «Струнко» і дивитися йому в обличчя, повертаючи вслід за ним голову. Якщо начальник рухається справа, зліва або ззаду, то за 5-6 кроків до нього обернутися в його бік і зробити те ж саме.

роби – ДВА

2. Поставити голову прямо.

роби – ТРИ».

3. Прийняти положення «вільно» .

При виконанні ліцеїстами (учнями) вправи командири відділень, переходячи від одного до іншого, усувають недоліки.

Виконують команди керівника.

Повторює вправу 5-6 разів. Тренує виконання військового вітання на місці без головного убору в цілому, для чого демонструє елементи, а потім проходить сам біля строю і стежить за правильністю виконання військового вітання.

Виконують виконання військового вітання на місці без головного убору в цілому.

Навчання прийомам виконання військового вітання на місці при надітому головному уборі проводиться по елементах у тому ж порядку, що і без головного убору, але заздалегідь керівник відпрацьовує вправу для правильного прикладання руки до головного убору, для чого показує вправу і подає команду «Прикладання руки до головного убору і опускання, по розділеннях на чотири рахунки:

Усі одночасно виконують команду керівника.

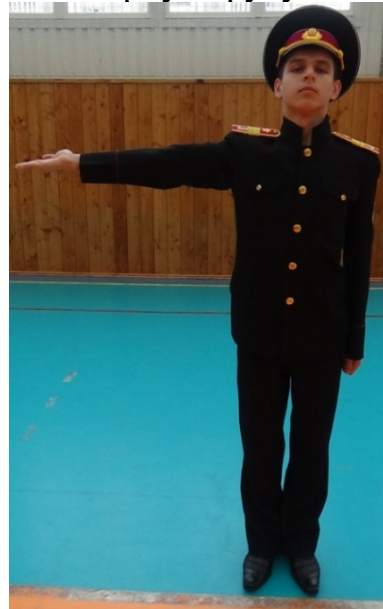
роби - РАЗ

1. Підняти праву руку вправо на висоту і лінію плеча так, щоб пальці були разом, долоня пряма і обернена вниз.

роби – ДВА

2. Повернути руку долонею вгору.

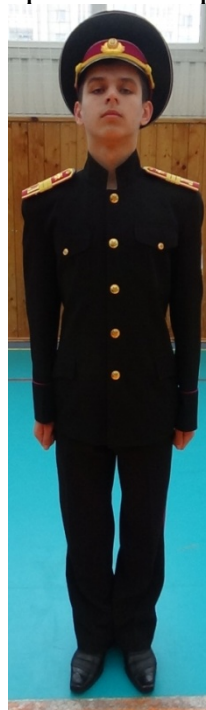
роби – ТРИ».

3. Докласти праву руку до головного убору так, щоб пальці були разом, долоня пряма, середній палець торкався нижнього краю головного убору (у козирка), а лікоть - на лінії і висоті плеча.

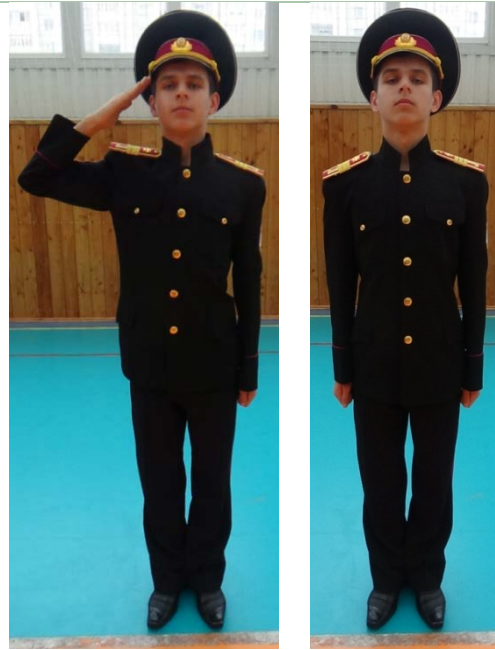
роби – ЧОТИРИ».

4. Опустити праву руку до стегна і прийняти стройову стійку.

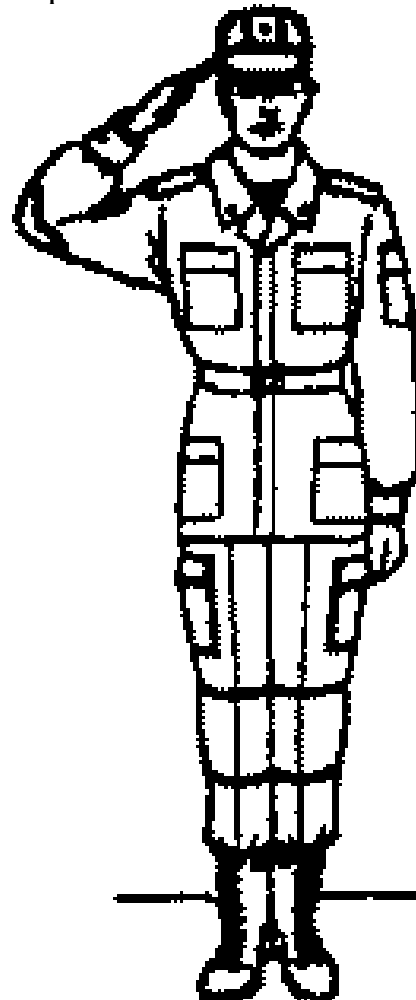
Виконавши дану вправу 6-8 разів, доцільно виконати цей прийом на два рахунки.

На рахунок «РАЗ» - рука найкоротшим шляхом підноситься до головного убору, на рахунок «ДВА» - швидко опускається до стегна.

Після того, як ліцеїсти (учні) засвоять дії з прикладанням руки до головного убору і опускання її на два рахунки, керівник приступає до тренування виконання військового вітання на місці при надітому головному уборі, для чого показує прийом і подає команду «ВИКОНАННЯ ВІЙСЬКОВОГО ВІТАННЯ», начальник з фронту (справа, зліва, ззаду), по елементах на три рахунки:

Усі одночасно виконують команду керівника.

роби – РАЗ

1. Обернутися у бік начальника, прийняти положення «струнко» і прикласти руку до головного убору, при русі начальника супроводжувати його поглядом.

роби – ДВА

2. Голову поставити прямо і одночасно опустити праву руку до стегна.

роби – ТРИ».

3. Прийняти положення «вільно». Виконують прямо в цілому, для чого при підході керівника за 5-6 кроків обернутися в його сторону і віддати військове вітання, як викладено вище.

Виконавши 5-6 разів прийом по елементах, тренує ліцеїстів (учнів) відданню військового вітання на місці в цілому, для чого проходить біля строю і дивиться за правильністю виконання військового вітання кожним ліцеїстом (учнем).

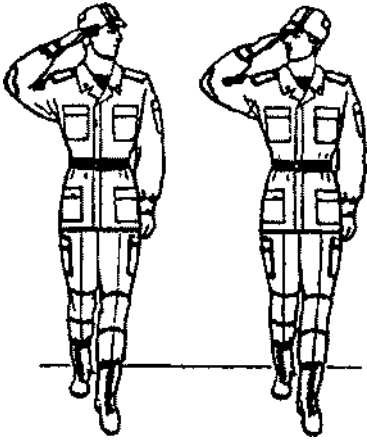

2.5.2 ВИКОНАННЯ ВІЙСЬКОВОГО ВІТАННЯ В РУСІ

Для виконання військового вітання в русі, перебуваючи без головного убору за 5-6 кроків до начальника, одночасно з постановкою ноги припинити рух руками, повернути голову в його бік і, продовжуючи рух, дивитися йому в обличчя. Підійшовши повз начальника, голову поставити прямо і продовжувати рух руками.

При надітому головному уборі одночасно з стройовим кроком на землю повернути голову і прикласти праву руку до головного убору, ліву руку тримати нерухомо біля стегна, а пройшовши повз начальника, одночасно з постановкою лівої ноги на землю голову поставити прямо, а праву руку опустити.

При обгоні начальника честь віддавати з першим кроком обгону. З другим кроком голову поставити прямо і праву руку опустити .

У зв'язку з тим, що методика навчання відданню військового вітання в русі без головного убору подібна до методики навчання відданню військового вітання в русі при надітому головному уборі прийоми навчання відданню військового вітання в русі здійснюється за методикою при надітому головному уборі. Для навчання ліцеїстів (учнів) керівник шикує відділення (взвод) в одну шеренгу, показує прийом у цілому і по елементах з коротким поясненням. Використовує підготовчу вправу на три рахунки для навчання прикладанню руки до головного убору з одночасним поворотом голови для виконання честі з постановкою ноги на землю. Безпосередньо вправа у відданні військового вітання в русі по елементах виконується на вісім рахунків. Навчання цьому прийому проводити в такій послідовності.

<i>Дії керівника і його помічників</i>	<i>Дії ліцеїстів (учнів)</i>
1	2
<p>Пошикувавши відділення (взвод) в одну шеренгу, розповідає і показує порядок виконання виконання військового вітання в русі в цілому і по елементах.</p> <p>Навчання починається з підготовчої вправи. Керівник доводить сутність прийому. Наказує розімкнути відділення (взвод) на один крок, подає команду «ВИКОНАННЯ ВІЙСЬКОВОГО ВІТАННЯ, начальник справа (зліва), по елементах на три рахунки:</p>	<p>Виконують команди керівника.</p> <p>Усі одночасно виконують прийом по елементах.</p>
<p>роби - РАЗ</p> <p>роби - ДВА</p>	<p>1. Винести ліву ногу вперед не згинаючи її в коліні, відтягнувши носок, тримати паралельно до землі на відстані 15-20см, від неї, одночасно винести праву руку вперед, а ліву відвести назад повністю.</p> <p>2. Завершити крок лівою ногою переносячи на неї вагу тіла. У момент</p>

постановки ноги на землю повернути голову направо (наліво) і прикласти руку до головного убору.

роби – ТРИ».

3. Приставити праву ногу до лівої, праву руку опустити до стегна.

Повторює команду 5-6 разів.

Проробляє вправу для виконання військового вітання з постановкою правої ноги на землю. Навчивши прикладати руку до головного убору з одночасним поворотом голови для виконання військового вітання, приступає до розучування

Виконують команди керівника.

Виконують команду керівника все одночасно.

виконання військового вітання в русі по елементах, для чого показує прийом і подає команду «ВИКОНАННЯ ВІЙСЬКОВОГО ВІТАННЯ В РУСІ, начальник зліва по елементах на вісім рахунків:

роби - РАЗ

роби - ДВА

роби – ТРИ

роби – ЧОТИРИ

і так далі

роби – СІМ

роби – ВІСІМ».

Повторює команду 8-10 разів.

Пристає до відпрацювання прийому в цілому, для цього шикує відділення (взвод) в колону по одному на одній із смуг стройового плацу, наказує узяти дистанцію шість (сім) кроків. Вказує місця командирам відділень заняття на сторонах стройового плацу і спільно з ними пристає до вправи. Показавши прийом, подає команду «Виконання військового вітання в русі, дистанція (шість) сім кроків, начальник справа (зліва), кроком – РУШ».

При цьому керівник періодично (через 2-3 хвилини) змінює напрям руху ліцеїстів (учнів). Якщо на смугах стройового майданчика нанесені цифри від 0 до 6, то місця керівника і його командирів відділень проти цифри «0». Проводять тренування до

1. Зробити крок з лівої ноги.

2. Зробити крок з правої ноги, одночасно з постановкою ноги на землю повернути голову наліво і докласти руку до головного убору.

3. Зробити крок лівою ногою.

4. Зробити крок правою ногою

.....

7. У момент постановка лівої ноги на землю поставити голову прямо і одночасно опустити руку до стегна.

8. Приставити праву ногу до лівої.

Виконують команду керівника.

По команді керівника «Кроком–РУШ» рухаються стройовим кроком по периметру стройового майданчика, а за 5-6 кроків до керівника або його помічника одночасно з постановкою ноги на землю повертають голову направо (наліво) і прикладають руку до головного убору; а пройшовши повз начальника на один (два) кроки, поставити голову прямо, і опустити руку від головного убору, продовжуючи рух стройовим кроком. Якщо на плацу нанесені цифри, то поворот голови і прикладання руки здійснювати при постановці ноги на лінію проти цифри 5, а при цифрі 6 поставити голову прямо. Опустити руку – при постановці ноги на лінію проти цифри 1 (з іншого боку від лінії «0»).

правильного виконання ліцеїста (учня)ми даного прийому.

Пристає до відпрацювання виконання військового вітання при обгоні спочатку по елементах, а потім в цілому, для чого, перешикувавши відділення (взвод) в одношеренговий розімкнений стрій, показує прийом і подає команду «ВИКОНАННЯ ВІЙСЬКОВОГО ВІТАННЯ ПРИ ОБГОНІ, начальник справа (зліва), по елементах на чотири рахунки:

роби - РАЗ

роби - ДВА

роби – ТРИ

роби – ЧОТИРИ

При відпрацюванні вправи команди відділень спостерігають за діями ліцеїстів (учнів), допомагають усувати недоліки. Повторює команду 6-8 разів.

Пристає до відпрацювання прийому в цілому, для цього перешиковує відділення (взвод) в колону по одному на дистанції 2-3 кроки по периметру стройового плацу. Вказує порядок руху командирів відділень:

- лівіше (правіше) за колону на 1-2 кроки, а сам, знаходячись у центрі стройового плацу (або квадрата), показує прийом і подає команду «Виконання військового

Всі одночасно виконують вправу за командою керівника.

1. Зробити крок лівою ногою.

2. Зробити крок правою ногою. Одночасно з постановкою ноги на землю різко повернути голову направо (наліво), прикласти праву руку до головного убору і припинити рух лівої руки.

3. Зробити крок лівою ногою. З постановкою ноги на землю опустити праву руку від головного убору і різко поставити голову прямо.

4. Приставити праву ногу до лівої.

Виконують команду керівника.

Стройовим кроком рухаються по периметру стройового майданчика (квадрату) і, наздогнавши начальника (помічника керівника), віддають військове вітання, як вказано вище.

вітання при обгоні, начальник справа, (зліва), кроком – РУШ». Командир відділень рухаються в тому ж напрямку, що і ліцеїсти (учні), тільки з нижчим темпом. (Рекомендується для збільшення інтенсивності відпрацювання прийому прикріпити до командирів відділень ще 2-3 краще підготовлених ліцеїста (учня)).

При навчанні відданню військового вітання слід звернути особливу увагу на те, щоб не змінювалося положення корпусу у момент прикладання руки до головного убору і повороту голови праворуч (ліворуч), рука підносилася б найкоротшим шляхом, а лікоть був на лінії і висоті плеча.

Поворот голови у бік начальника повинен виконуватися різко, прикласти руку до головного убору і опустити її ліцеїст (учень) повинен виконувати одночасно з поворотом голови і в темпі руху, також потрібно звертати увагу на правильне положення лівої руки біля стегна (її тримати нерухомою), коли права прикладена до головного убору. Необхідно також звертати увагу на правильність руху руками після виконання честі.

2.6 ПІДХІД ДО НАЧАЛЬНИКА І ВІДХІД ВІД НЬОГО

Підхід до начальника і відхід від нього може здійснюватися, коли ліцеїст (учень) знаходиться ззовні строю і в строю. (Порядок виходу із строю до начальника викладений в наступному параграфі).

При навчанні діям при підході до начальника ззовні строю необхідно відпрацювати прийоми підходу з фронту, справа, зліва і відходу від нього з поворотом кругом, наліво, направо як при надітому головному уборі, так і без нього.

Показ дій ліцеїста (учня) при підході до начальника і відході від нього доцільно проводити на заздалегідь підготовлених 2-х ліцеїста (учнях). Краще всього до цього залучити командирів відділень.

При підході до начальника ліцеїст за 5-6 кроків до нього переходить на стройовий крок, за 2-3 кроки зупиняється і одночасно з приставлянням ноги прикладає руку до головного убору, після чого доповідає про прибуття. Отримавши дозвіл йти, ліцеїст (учень) прикладає праву руку до головного убору, відповідає «Так», повертається у бік руху, з першим кроком (з постановкою лівої ноги на землю) опускає руку і, зробивши три-чотири кроки стройовими, продовжує рух похідним кроком.

При поясненні положень Стройового статуту про порядок дій ліцеїста (учня) при підході до начальника слід роз'яснити ліцеїстам(учням), що при виклику начальником підлеглий при надітому головному уборі опускає руку після закінчення доповіді про прибуття, а при зверненні до начальника у службових або особистих питаннях ліцеїст (учень), приклавши руку до головного убору з приставлянням ноги, відразу ж опускає її.

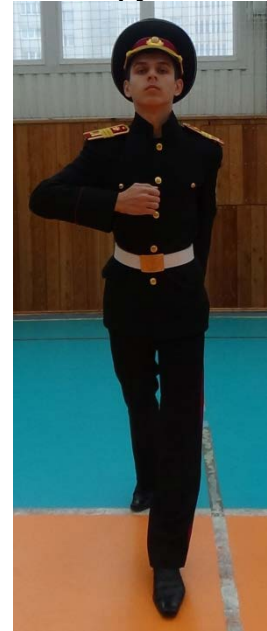
При поясненні слід звернути увагу ліцеїстів (учнів) на те, що після отримання наказу і доповіді про його виконання багато хто неправильно просить дозвіл навідбуття, наприклад: «Дозвольте вийти», «дозвольте бути вільним», «дозвольте піти» і так далі Єдино правильним в цьому випадку є звернення «дозвольте йти».

У процесі навчання необхідно підкреслити, що прикладання руки до головного убору може проводитися одночасно з постановкою лівої або правої ноги на землю, а тому при відпрацюванні елементів необхідно передбачити вправу для того і іншого випадку.

Розучування стройових прийомів і дій при підході до начальника і відході від нього необхідно починати з виконання їх по елементах, а потім у цілому в такій послідовності.

<i>Дії керівника і його помічників</i>	<i>Дії ліцеїстів (учнів)</i>
1	2
<p>Шикуює відділення (взвод) в одну шеренгу, для чого подає команду «Відділення (взвод), в одну шеренгу – Ставай».</p> <p>З початком шиккування стройовим кроком виходить на середину строю і стежить за шиккуванням особового складу. Командири відділень стають на правий фланг відділень.</p>	<p>Виконують команду керівника.</p>
<p>Розповідає і показує порядок дій при підході до начальника і відході від нього спочатку в цілому, а потім по елементах.</p> <p>Розмикає взвод на один крок і приступає до відпрацювання першої підготовчої вправи (прикладання руки одночасно з приставлянням правої ноги), для чого демонструє прийом і командує «ПІДХІД До НАЧАЛЬНИКА по елементах на три рахунки:</p>	<p>Уважно слухають керівника і спостерігають за показом.</p> <p>Усі одночасно виконують команду керівника.</p>
<p>роби - РАЗ</p>	<p>1. Зробити крок лівою ногою, одночасно з винесенням лівої ноги здійснити рух руками так, щоб верх правої руки піднявся вище від пряжки пояса на ширину долоні і на відстані</p>

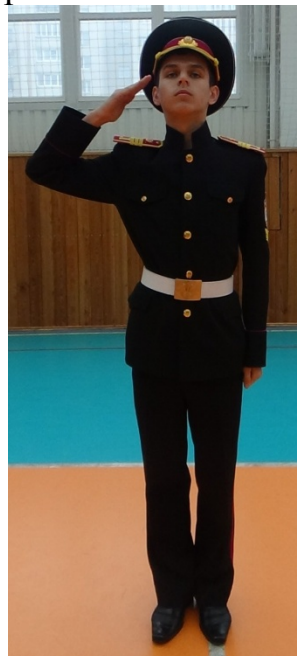
долоні від тіла, а ліва рука відведена

назад повністю.

роби - ДВА

2. Приставити праву ногу до лівої і одночасно з приставлянням ноги праву руку прикласти до головного убору так, щоб пальці були разом, долоня пряма, середній палець торкався нижнього краю головного убору (біля козирка), а лікоть був на рівні і висоті плеча.

роби – ТРИ».

3. Різко опустити праву руку до стегна і прийняти стройову стійку

Виконавши дану вправу 5-6 разів, приступає до відпрацювання другої підготовчої вправи (прикладання руки одночасно з приставлянням лівої ноги), для чого демонструє виконання вправи і командує «ПІДХІД ДО НАЧАЛЬНИКА по елементах, на чотири рахунки: роби – РАЗ

1. Зробити крок лівою ногою, здійснивши рух руками.

роби - ДВА

2. Зробити крок правою ногою, здійснивши рух руками.

роби – ТРИ».

3. Приставити ліву ногу до правої, одночасно прикласти праву руку до головного убору.

роби – ЧОТИРИ».

4. Різко опустити праву руку до стегна і прийняти стройову стійку.

Повторює команду 5-6 разів.

Коли ліцеїсти (учні) засвоять підготовчі вправи по елементах, керівник показує підхід до начальника в цілому і приступає до тренування, для чого подає команду: «Відділення (взвод), підхід до начальника у відділеннях справа поодиноці, РУШ». Пропускає всіх ліцеїстів для підходу до начальника. Командир відділення переміщається на один крок вліво або право, даючи можливість підійти черговому ліцеїсту(учню).

Приступає до відпрацювання відходу від начальника, для чого демонструє виконання вправи і командує «ВІДХІД ВІД НАЧАЛЬНИКА з поворотом кругом (направо, наліво) по елементах, на чотири рахунки:

Виконують команду керівника.

По команді "РУШ", ліцеїсти починаючи з правих флангів відділень по одному, підходять до командира відділення, при цьому підхід здійснюється, чергуючись з приставлянням правої або лівої ноги. Відхід від командирів відділень не роблять, а шикуються в одну шеренгу перед командиром.

При підході докладають: «Товаришу віце-сержант, Ліцеїст Петренко за Вашим наказом прибув».

Усі одночасно виконують команду керівника

роби – РАЗ

1. Прикласти руку до зрізу головного убору і відповісти «Так».

роби - ДВА

2. Обернутися кругом (направо, наліво).

роби – ТРИ».

3. Зробити крок лівою ногою з одночасним опусканням правої руки від головного убору до стегна; при постановці лівої ноги на землю, ліву руку відвести назад до відмови і притиснути до лівого стегна.

роби – ЧОТИРИ».

4. Приставити праву ногу до лівої і прийняти стройову стійку.

Повторює вправу 6-8 разів.

Коли ліцеїсти (учні) засвоять прийом по елементах, керівник приступає до тренування відходу від начальника в цілому, для чого демонструє виконання прийому і командує: «Відділення (взвод), відхід від

Виконують команду керівника. Відходять по черзі від командирів відділень і зупиняються, пройшовши 5-6 кроків.

Виконують команду керівника.

начальника, у відділеннях в цілому поодиноці, РУШ».

Тренує підхід до начальника і відхід від нього в комплексі», для чого подає команду: «Відділення (взвод), підхід до начальника і відхід від нього у відділеннях у цілому по одному, – РУШ».

Виконують прийом у комплексі.

При виконанні вправ, які навчають підходу до начальника і відходу від нього, можливі такі помилки:

- припинення руху руками за один – два кроки до моменту зупинки перед начальником;
- прикладання руки до головного убору виконується не одночасно з приставлянням ноги;
- нечітка доповідь начальникові про прибуття до нього;
- при відході від начальника спочатку ліцеїст (учень) відповідає «Так», а потім прикладає руку до головного убору;
- при відході від начальника рука від головного убору опускається раніше, а не у момент постановки лівої ноги на землю;
- при відході від начальника з першим кроком ліва рука залишається біля стегна, а не відводиться назад;
- нахил голови після повороту при відході від начальника.

2.7 ВИХІД ІЗ СТРОЮ І ПОВЕРНЕННЯ В СТРІЙ

Навчаючи виходу із строю і поверненню в стрій, керівник спочатку розучує вихід з першої і другої шеренги розгорнутого строю, а потім - із колони по два, по три (чотири). Вихід із строю може здійснюватися за командою або за викликом начальника.

Для виходу ліцеїста (учня) із строю в першому випадку подається команда «ЛІЦЕЇСТ ПЕТРЕНКО. ВИЙТИ ЗІ СТРОЮ НА СТІЛЬКИ-ТО КРОКІВ», а в другому випадку «ЛІЦЕЇСТ ПЕТРЕНКО. ДО МЕНЕ (БІГОМ ДО МЕНЕ)». Ліцеїст (учень), почувши своє прізвище, відповідає «Я», а за командою про вихід зі строю відповідає: «Так». За першою командою ліцеїст (учень) стройовим кроком виходить зі строю на вказану кількість кроків, починаючи від першої шеренги, зупиняється і повертається лицем до строю. За другою командою ліцеїст (учень), зробивши один-два кроки від першої шеренги прямо, на ходу повертається у бік начальника, найкоротшим шляхом стройовим кроком підходить або підбігає до нього і доповідає про прибуття.

При виході ліцеїста (учня) з другої шеренги він злегка кладе ліву руку на плече ліцеїста (учня), що стоїть попереду, той робить лівою ногою крок вперед і, не приставляючи правої ноги, крок в право, пропускає ліцеїста (учня), що виходить зі строю, з другої шеренги.

При виході ліцеїста (учня) з колони по два, по три (по чотири) він виходить зі строю у бік найближчого флангу, роблячи заздалегідь поворот направо (наліво).

Якщо поруч стоїть інший ліцеїст (учень), то останній робить крок правою (лівою) ногою убік і, не приставляючи лівої (правою) ноги, крок назад, пропускає того, що виходить зі строю, і потім стає назад на своє місце.

Для повернення ліцеїста (учня) в стрій подається команда, наприклад, «ЛІЦЕЇСТ ПЕТРЕНКО. СТАТИ В СТРІЙ», або тільки «СТАТИ В СТРІЙ».

За командою «ЛІЦЕЇСТ ПЕТРЕНКО» ліцеїст (учень), який стоїть обличчям до строю, почувши своє прізвище, повертається обличчям до начальника і відповідає: «Я», а за командою «СТАТИ В СТРІЙ» прикладає руку до головного убору, відповідає «Так», робить поворот кругом, з першим кроком опускає руку, рухаючись стройовим кроком, найкоротшим шляхом стає на своє місце в строю.

Якщо подається команда «СТАТИ В СТРІЙ» (прізвище не називається), ліцеїст (учень), що стоїть обличчям до строю, повертається в стрій без попереднього повороту до начальника і без відповіді «Я».

Вивчення виходу із строю і повернення в стрій слід проводити без елементів, а відразу в цілому з такою послідовністю:

<i>Дії керівника та його помічників</i>	<i>Дії ліцеїстів (учнів)</i>
1	2
<p>Шикуює відділення (взвод) в одну шеренгу, для цього подає команду «Відділення (взвод), в одну шеренгу – СТАВАЙ»</p>	<p>Виконують команду «Ставай».</p>
<p>З початком шиккування стройовим кроком виходить на середину строю, командири відділень стають на правий фланг відділення.</p> <p>Пояснює порядок виходу зі строю за командою і за викликом начальника.</p> <p>Для практичного показу прийому використовує одного з командирів відділень.</p>	<p>Уважно слухають керівника.</p> <p>Уважно спостерігають за показом.</p>
<p>Після показу приступає до тренування, для цього шикуює відділення (взвод) у дві шеренги, виводить командирів відділень на 5-6 кроків вперед і подає команду спочатку для виходу зі строю ліцеїстів (учнів) 1-ї шеренги:</p> <p>«Відділення (взвод), вихід зі строю у відділеннях, праворуч (ліворуч) по одному на два кроки – «РУШ»</p>	 <p>У відділеннях, починаючи з правофлангових (лівофлангових), виходять зі строю по черзі з першої шеренги на вказану кількість кроків, а за командою керівника (командира відділення) повертаються на своє місце.</p>

Керівник і його командири відділення спостерігають за виходом із строю і домагаються усунення наявних недоліків.

Подає ту ж команду для виходу ліцеїстів (учнів) другої шеренги.

Після цього приступає до перевірки засвоєння ліцеїстами (учнями) виходу із строю, для чого командує «КОМАНДИРАМ ВІДДІЛЕНЬ ПРИСТУПИТИ ДО ВІДПРАЦЮВАННЯ ПРИЙОМУ В ЦІЛОМУ».

Командири відділень, пошикувавши відділення (взвод) у дві шеренги, командують «ЛІЦЕЇСТ ПЕТРЕНКО. ВИЙТИ ІЗ СТРОЮ НА ДВА КРОКИ».

Спочатку командує для виходу ліцеїстів 1- шеренги, а потім для другої.

Потім повертають стрій кругом і повторюють теж саме.

Проводить тренування до правильних і чітких дій ліцеїстів (учнів).

Навчає діям при виході із строю до начальника (за викликом), для цього шикує відділення (взвод) в одношеренговий стрій і командує «ЛІЦЕЇСТ ПЕТРЕНКО ДО МЕНЕ».

Керівник у цьому випадку повинен відпрацювати вихід із строю до начальника з рядів, розташованих перед начальником, з правого і лівого флангів.

Міняє місцями шеренги, для чого повертає стрій кругом і відпрацьовує ті ж самі прийоми.

Керівник повинен при цьому пояснити ліцеїстам (учням), що начальник повинен сам повернутися назустріч ліцеїсту(учню), якого

Виходять зі строю ліцеїсти (учні) другої шеренги.

Ліцеїст (учень), почувши своє прізвище, відповідає «Я», за командою «Вийти із строю на два кроки» відповідає «Так» і виходить на два кроки, рахуючи від першої шеренги, зупиняється і повертається обличчям до строю. Якщо ж вихід здійснюється з другої шеренги, то він після відповіді «Так» легко кладе ліву руку на плече ліцеїста, що попереду, який робить крок уперед і, не приставляючи правої ноги робить крок праворуч, пропускає ліцеїста, що виходить зі строю, потім стає назад на своє місце .

Почувши прізвище, відповідає «Я», а за командою «До мене» - «Так», стройовим кроком підходить до начальника, зупиняється за 2-3 кроки до нього прикладає руку до головного убору і доповідає: «Товаришу майоре. Ліцеїст(учень) Петренко за Вашим наказом прибув», після чого опускає руку від головного убору. Отримавши дозвіл іти, прикладає руку до головного убору, відповідає «Так», повертається в бік руху, з першим кроком опускає руку від головного убору і найкоротшим шляхом стає в стрій».

При виході зі строю до начальника, який стоїть ліворуч, ліцеїст (учень) на

<p>викликали з строю, а не змушувати його виходити вперед.</p>	<p>ходу повертає в бік начальника, з другим кроком і найкоротшим шляхом стройовим кроком підходить або підбігає до нього і доповідає про прибуття. При виході зі строю до начальника, який стоїть праворуч, ліцеїст (учень) першої шеренги повертає в бік начальника з першим кроком, а ліцеїст (учень) другої шеренги – з третім.</p>
<p>Роз'яснює порядок повернення в стрій за командою «ЛІЦЕЇСТ (УЧЕНЬ) ПЕТРЕНКО. СТАТИ В СТРІЙ» або тільки «СТАТИ В СТРІЙ»</p> <p>Для практичного показу прийому використовує одного з командирів відділень. Після показу приступає до тренування, для цього шикує відділення (взвод) в одну шеренгу, виводить командирів відділень на 5-6 кроків уперед, розмикає відділення (взвод) за командами:</p>	<p>Слухають розповідь керівника і спостерігають за виконанням прийому.</p>
<p>«Відділення (взвод) – СТРУНКО».</p> <p>«Перше відділення, праворуч, друге відділення - ліворуч на 6 кроків, розімкнись»</p> <p>Потім подає команду «Командирам відділень, до відпрацювання прийому –ПРИСТУПИТИ».</p> <p>Помічники керівника командують «Ліцеїст такий-то, вийти зі строю на 6 кроків»</p>	<p>Виконують команду керівника.</p>
<p>Подає команду: «Ліцеїст (учень) такий-то, СТАТИ В СТРІЙ»</p>	<p>Ліцеїст (учень), почувши своє прізвище, відповідає «Я», за командою «Вийти зі строю на 6 кроків» відповідає «Так» і виходить на 6 кроків уперед, зупиняється і повертається обличчям до строю.</p>
<p>Проводить тренування доти, доки ліцеїсти не будуть правильно і чітко</p>	<p>Ліцеїст, почувши своє прізвище, повертається обличчям до начальника</p>

виконувати відповідні дії дій ліцеїстів (учнів). Подає команду: «Ліцеїст (учень) такий-то, вийти із строю на 4 кроки».

Подає команду: «Стати в стрій».

Проводять тренування доти, доки ліцеїсти не будуть правильно і чітко виконувати відповідні дії дій ліцеїстів (учнів). Відпрацьовує вихід з колони, для цього перешиковує відділення в колону по два (по три) демонструє вихід і подає ті команди, що і при виході з двошеренгового строю.

і відповідає: «Я», а за командою «Стати в стрій», прикладає руку до головного убору, відповідає «Так», робить поворот кругом, з першим кроком опускає руку, рухаючись стройовим кроком, найкоротшим шляхом стає на своє місце в строю.

Ліцеїст (учень), почувши своє прізвище, відповідає «Я», за командою «Вийти зі строю на 4 кроки» відповідає «Так» і виходить на 4 кроки, зупиняється і повертається обличчям до строю.

Ліцеїст(учень), прикладає руку до головного убору, відповідає «Так», з першим кроком опускає руку від головного убору, стройовим кроком стає на своє місце в строю.

Виходить у бік найближчого флангу, роблячи попередньо поворот праворуч (ліворуч). При виході і будучи вишукуваним у колону по два - у бік правого флангу, після повороту направо на другому кроці повертається наліво і стройовим кроком виходить на вказану кількість кроків, рахуючи від першої шеренги. Якщо вихід здійснюється в бік лівого флангу, то після повороту наліво на першому кроці повертається направо і виходить на вказану кількість кроків. Якщо вихід здійснюється зі середини колони по три і потири, то кількість кроків збільшується на один, при цьому правофланговий (лівофланговий) робить крок правою (лівою) ногою всередину і не приставляє ліву (праву) ногу, крок назад, пропускає ліцеїста, який виходить зі строю, і потім стає на своє місце.

При розучуванні дій ліцеїста з виконання виходу зі строю і повернення в стрій трапляється такі помилки:

- при виході зі строю до начальника ліцеїст рухається не найкоротшим шляхом, а робить повороти під прямим кутом;
- при виході зі строю бігом за п'ять-шість кроків до начальника ліцеїст не переходить на стройовий крок;
- ліцеїст зупиняється не перед начальником, а дещо збоку або на відстані, більшій або меншій ніж в 2-3 кроки.

**РОЗДІЛ 3. КАРТКИ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ТЕОРЕТИЧНИХ
ЗНАНЬ ЛІЦЕЇСТІВ З ТЕМИ «СТРОЙОВА
ПІДГОТОВКА»**

Варіант №1

«Стройове положення»

**1. Вкажіть, які з ліцеїстів неправильно прийняли
стройове положення.**

Варіанти відповіді:

А. 1   Г. 4

Б. 2   Д. 5

В. 3   Е. 6

Варіант №2

«Стройове положення»

1.Вкажіть, який із ліцеїстів неправильно прийняв «СТРОЙОВЕ ПОЛОЖЕННЯ».

Варіанти відповіді:

А. 1   Г. 4

Б. 2   Д. 5

В. 3   Е. 6

Варіант №3

«Стройове положення»

1. Вкажіть, який із ліцеїстів неправильно прийняв «СТРОЙОВЕ ПОЛОЖЕННЯ».

Варіанти відповіді:

А. 1   Б. 2   В. 3   Г. 4   Д. 5   Е. 6

Варіант №4

«Стройові прийоми і рух без зброї»

1.Вкажіть, який із ліцеїстів неправильно виконав елемент «ПОВОРОТ НА МІСЦІ».

Варіанти відповіді:

А. 1   Г. 4

Б. 2   Д. 5

В. 3   Е. 6

Варіант №5

«Стройові прийоми і рух без зброї»

1. Вкажіть, який із ліцеїстів неправильно виконав елемент «ПОВОРОТ НА МІСЦІ».

Варіанти відповіді:

А. 1   Г. 4

Б. 2   Д. 5

В. 3   Е. 6

Варіант №6

«Стройові прийоми і рух без зброї»

1. Вкажіть, який із ліцеїстів неправильно виконав елемент «ПОВОРОТ НА МІСЦІ».

Варіанти відповіді:

А. 1   Г. 4

Б. 2   Д. 5

В. 3   Е. 6

Варіант №7

« Стрйові прийоми і рух без зброї»

1.Вкажіть, який із ліцеїстів неправильно виконав елемент «ПОВОРОТ НА МІСЦІ».

Варіанти відповіді:

А. 1   Г. 4

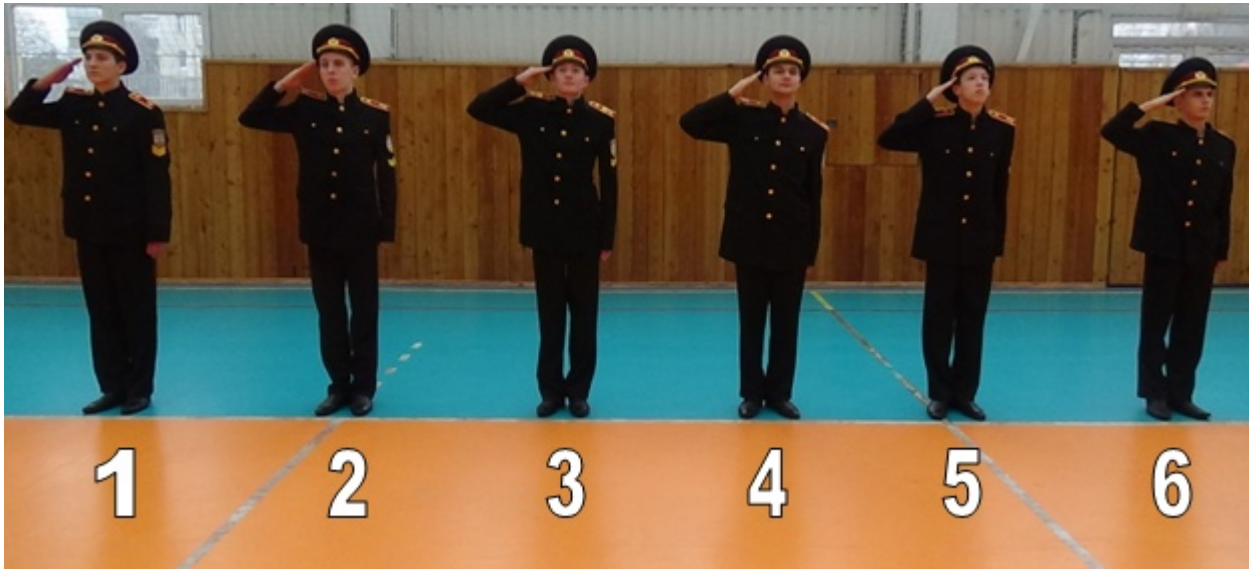
Б. 2   Д. 5

В. 3   Е. 6

Варіант №8

«Стройові прийоми і рух без зброї»

1. Вкажіть, який із ліцеїстів неправильно виконав вітання на місці.

Варіанти відповіді:

А. 1   Г. 4

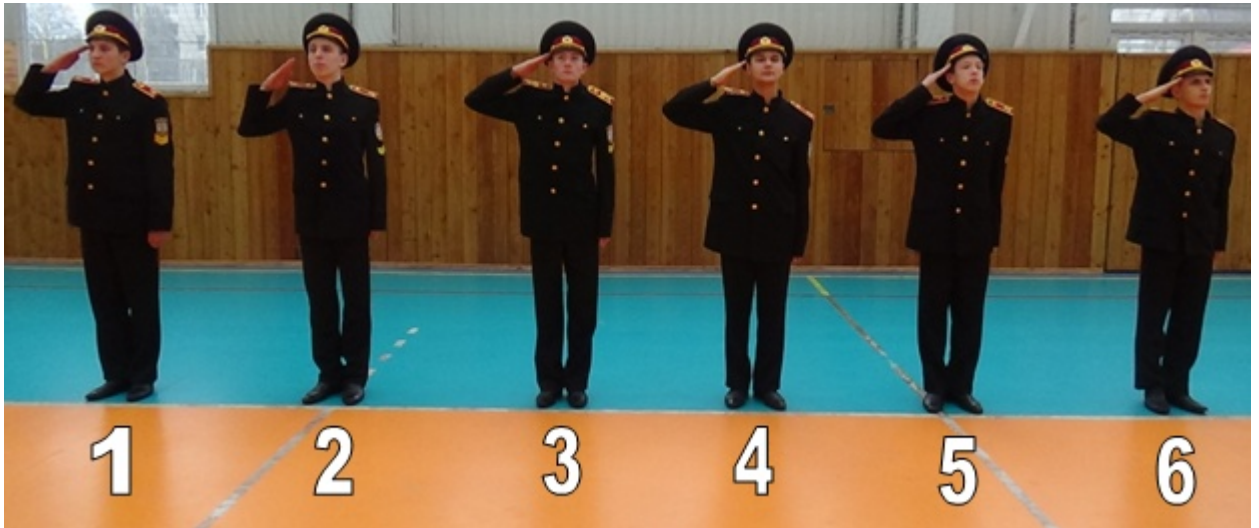
Б. 2   Д. 5

В. 3   Е. 6

Варіант №9

«Стройові прийоми і рух без зброї»

1.Вкажіть, який із ліцеїстів неправильно виконав вітання на місці.

Варіанти відповіді:

А. 1   Г. 4

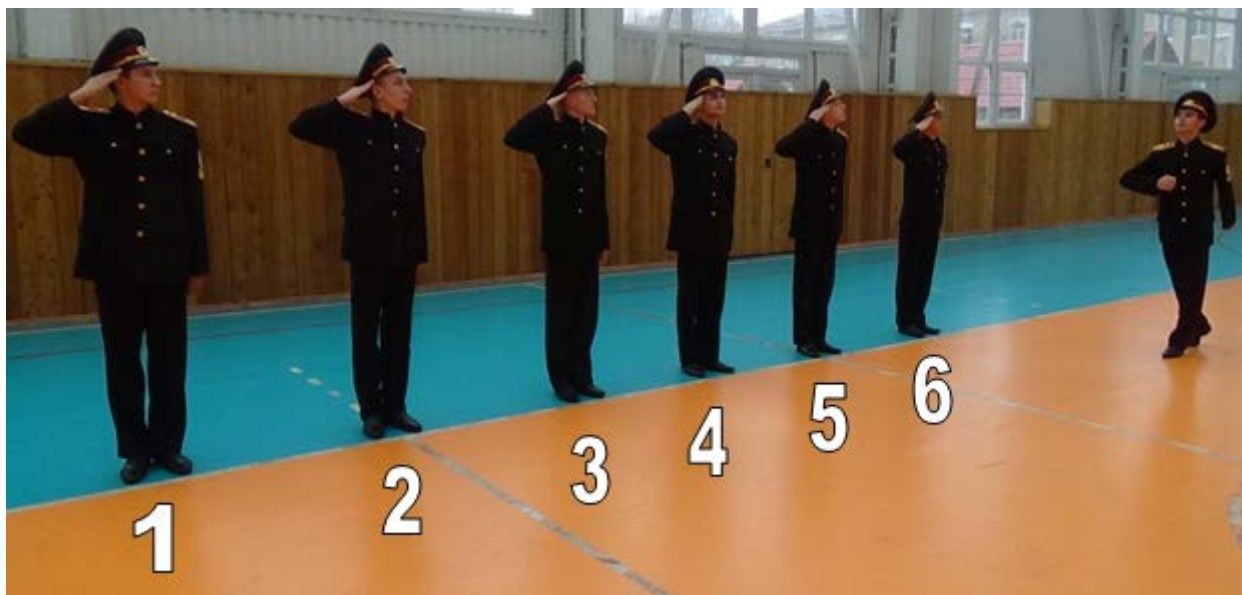
Б. 2   Д. 5

В. 3   Е. 6

Варіант №10

«Стройові прийоми і рух без зброї»

1.Вкажіть, який із ліцеїстів неправильно виконав вітання на місці.

Варіанти відповіді:

А. 1   Г. 4

Б. 2   Д. 5

В. 3   Е. 6

Бібліографічний запис джерел

- 1 Стройовий статут Збройних Сил України. – К. 2004. – 498 с.
- 2 Посібник Захист Вітчизни. Свідлов Ю. І., Литвин О.І. – Суми. «Сум.ДПУ». 2018. – 593 с.
- 3 Методичний посібник з основних питань організації повсякденної діяльності військ (сил). Колектив авторів. – К. 2007. – 647.
- 4 Захист Вітчизни. – К.: «Вежа». 2008. – 448 с.
- 5 Захист Вітчизни. – Тернопіль: Астон. 2018. – 280 с.
- 6 Методика проведення стройової підготовки з предмету «Захист Вітчизни». Боснюк П.З., Попович Ю.В. – Луцьк. ПДВ «Твердиня». 2016. – 104 с.
- 7 Положення про військовий (військово-морський, військово-спортивний) ліцей, ліцей із посиленою військово-фізичною підготовкою». – К. 2021.
- 8 Порядок організації та здійснення загальновійськової підготовки громадян України до національного спротиву. – К. 2021
- 9 Концепція безпеки закладів освіти. – К. 2023.
- 10 Стандарт спеціалізованої освіти військового спрямування для військових (військово-морських, військово-спортивних) ліцеїв, ліцеїв із посиленою військово-фізичною підготовкою. – К. 2021.
- 11 Типова освітня програма Державного ліцею-інтернату з посиленою військово-фізичною підготовкою «Кадетський корпус» імені І.Г.Харитоненка Державної прикордонної служби України. – К. 2022
- 12 Навчальна програма «Захист України» для закладів загальної середньої освіти, закладів спеціалізованої освіти військового профілю (військових, військово-морських ліцеїв, ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою) 10 – 11 класи. Профільний рівень. – К. 2022.
- 13 Навчальна програма «Початкова військова підготовка» для кадетських корпусів і військових ліцеїв з чотирирічним терміном навчання. Свідлов Ю. І., Литвин О.І. – Суми. 2014.
- 14 Навчальна програма курсу за вибором «Початкова військова підготовка» 8(9) клас. Фука М.М. – Тернопіль. 2019.
- 15 Сайт для викладачів та здобувачів освіти з предмету "Захист України". <https://sites.google.com/site/zahist56/>.
- 16 Навчальна програма курсу за вибором «Початкова військова підготовка» для закладів спеціалізованої загальної середньої освіти військового спрямування (8-9 класи) (автор ЛИТВИН Олександр, гриф ДНУ "Інститут модернізації змісту освіти" № 21/10-510 від 13.07.2023).

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК
ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОВЕДЕННЯ
СТРОЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ
З ЛІЦЕЇСТАМИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ
КУРСУ ЗА ВИБОРОМ
«ПОЧАТКОВА ВІЙСЬКОВА
ПІДГОТОВКА»**